ארכיוו

אויסגעקליבן פון די אידישע ארכיוון • מגיה געווען • צוויי מאל א וואך

נומער 31 • דאנערשטאג, כ"ז שבט תשפ"ז • 4טן פעברואר 2027 • פרשת משפטים

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם

שמות כא, א

אין דעם נומער

פונעם אייביגן קוואל: משפטים
מ. אלקין • לכבוד שבת

ריבית, קנסות און היתר עיסקא
ליטוואק פון בודאפעסט • הלכה

דער קדושת יו"ט און די לויה
השר_מקוצי • אנשי שם

האט אן אקס א חבר?
קרעמער • א שמועס אויף דער סדרה

א פרוטה פון יוחנן כהן גדול
ונבנתה העיר • וויסנשאפט

נארישע און מאדנע געזעצן
געוואלדיג • הומאר

ארכיוו

נומער 31 • דאנערשטאג, כ"ז שבט תשפ"ז
4טן פעברואר 2027 • פרשת משפטים

הקדמה

„ואלה המשפטים“

טייערע לייענער,

די וואך לייענען מיר פרשת משפטים – „ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם“. נאך די דונערן און בליצן ביים בארג סיני קומט א לאנגע רייע דינים פונעם טאג־טעגליכן לעבן: א קנעכט און א הלוואה, אן אקס וואס שטויסט און א שומר וואס היט, א שוחד וואס פארבלענדט די אויגן – און צום סוף זאגן די אידן „נעשה ונשמע“. דעם שבת בענטשט מען שוין ראש חודש אדר ראשון.

אין אונזער הויפט־ארטיקל ברענגען מיר דעם מאמר „פונעם אייביגן קוואל: משפטים“ פון מ. אלקין, וואס „לאנדסמאן“ האט אין תשס"ט איבערגעדרוקט אויף היידפארק: פארוואס דארף די תורה אונז זאגן אז די משפטים זענען אויך פון סיני, און וואס האט דאס צו טאן מיט מחצית השקל? אין „שמועסן אויף דער סדרה“ פרעגט „קרעמער“ צי אן אקס קען האבן א חבר – דער אבן עזרא זאגט: „אין לשור ריע רק בן זוגו לבדו“. אין קאווע שטיבל האט מען זיך דורכגעשמועסט ריבית און היתר עיסקא, פון א קנס אין ישיבה ביז hard money loans, און אין „תורה און וויסנשאפט“ האלט מען אין דער האנט א פרוטה פון יוחנן כהן גדול און מען פרעגט: וואס איז געווען א „שקל“?

שבת קודש, כ"ט שבט, איז די יארצייט פונעם קדושת יו"ט פון סיגעט. אין „אנשי שם“ דערציילט מען אויף היידפארק א מעשה פון זיין ברודער'ס לויה, און די חברים פארעכטן איינער דעם אנדערן. אין „הומאר“ קוקן מיר אויף די „משפטים“ פון די אומות: נארישע געזעצן פון אמעריקע ביז סינגאפור. דערצו קומען די פעסטע קאלומס: „היינט מיט . . . יאר צוריק“, „יארצייטן פון דער וואך“, „פערל פון די ארכיוון“ און „די תגובה פון דער וואך“ – עצות פאר איינעם וואס גייט צו א דין תורה.

ביי יעדן שטיק שטייט פון וועלכן ארכיוו עס קומט, דער ניק פונעם שרייבער און ווען עס איז געשריבן געווארן. די ווערטער זענען זייערע; מיר האבן אויסגעקליבן און מגיה געווען דעם אויסלייג און די גראמאטיק, און וואו מיר האבן עפעס אויסגעלאזט, שטייט „[פארקירצט]“.

א גוט שבת, און א גוטן חודש!

די רעדאקציע

אין דעם נומער

לכבוד שבת קודש	פונעם אייביגן קוואל: משפטים • מ. אלקין	**3**
שמועסן אויף דער סדרה	„אין לשור ריע“ – האט אן אקס א חבר? • קרעמער, חייםשלום, פורימדיג און אנדערע	**5**
הלכה־שמועס	ריבית, קנסות און היתר עיסקא • ליטוואק פון בודאפעסט, berlbalaguleh, גר ותושב און אנדערע	**6**
תורה און וויסנשאפט	מטבעות עתיקות – פון דער פרוטה ביזן שקל • ונבנתה העיר, דעת תורה, לעיקוואד און אנדערע	**11**
אנשי שם • צום יארצייט כ"ט שבט	דער קדושת יו"ט און די לויה אין אוהעל • השר_מקוצי, יענקעלע11, וואלןסח און אנדערע	**14**
הומאר	נארישע און מאדנע געזעצן • ידען, געוואלדיג, I'm back און אנדערע	**16**
היסטאריע	היינט מיט . . . יאר צוריק • פון די ארכיוון	**19**
לוח	יארצייטן פון דער וואך • כורמיזא	**22**
קורץ און שארף	פערל פון די ארכיוון • פון די ארכיוון	**23**
קאלום	די תגובה פון דער וואך • ליטוואק פון בודאפעסט	**25**
מקורות	מקורות • די רעדאקציע	**27**

לכבוד שבת קודש

פונעם אייביגן קוואל: משפטים

„לאנדסמאן" האט אויף היידפארק נאך שבת משפטים תשס"ט איבערגעדרוקט דעם מאמר פון דער צייטונג „פארווערטס", פון דער סעריע „פונעם אייביקן קוואל". אין יענעם יאר איז שבת משפטים געווען שבת שקלים; היי־יאר, א שנה מעוברת, קומט שקלים ערשט שפעטער, פאר אדר שני. מיר האבן דעם מאמר איבערגעשריבן אין אונזער אויסלייג.

פון **מ. אלקין** • איבערגעדרוקט פון „פארווערטס" • איבערגעשריבן אין אונזער אויסלייג

היידפארק • האלט דא טראכט מען • „פרשת משפטים" • 25סטן פעברואר 2009
https://hydepark.sites.tab.bot/t/2584919.html

„ואלה המשפטים" — „און דאס זענען די געזעצן, וואס דו זאלסט איבערגעבן די אידן", האט דער אייבערשטער געזאגט צו משה רבינו. אין דער היינטיגער פרשה ווערן דערקלערט א ריי מצוות, וואס האבן צו טאן, דער עיקר, מיט פארשיידענע סכסוכים און סאציאלע באציאונגען צווישן מענטשן. היינט איז אויך שבת שקלים — דער „ספעציעלער" שבת, וואס קומט פארן ראש חודש אדר, ווען מען לייענט אין דעם צווייטן ספר תורה וועגן דער מעשה מיטן „מחצית השקל" — ווי די אידן האבן מנדב געווען א האלבן זילבערנעם שקל, כדי אנטיילצונעמען אין דער אויפשטעלונג פונעם משכן.

די אידישע מענער פלעגן יעדעס יאר באצאלן א האלבן שקל פאר די אלגעמיינע „קרבנות ציבור", וואס די כהנים האבן געבראכט אינעם בית המקדש. מען האט געמוזט געבן דאס געלט פארן חודש ניסן, ווען עס הייבט זיך אן דאס נייע „קרבנות־יאר". דערפאר, פלעגט מען באווארענען דאס פאלק פון פריער, אין אדר.

דאס זאמלען די האלבע שקלים האט אויך דערמעגליכט משה רבינו איבערצוציילן די אידן. די מפרשים דערקלערן, אז אזא סומע, דווקא א האלבער שקל, סימבאליזירט די אייניגקייט פונעם אידישן פאלק. א באזונדערער מענטש איז בלויז א „העלפט"; דווקא צוזאמען מיט די אנדערע קען מען דערגרייכן שלימות. דערפאר האבן די אידן געגעבן דווקא א „מחצית השקל" פארן משכן, כדי מקיים צו זיין די מצוה בשותפות.

א באזונדערער מענטש איז בלויז א „העלפט"; דווקא צוזאמען מיט די אנדערע קען מען דערגרייכן שלימות.

די גמרא זאגט, אז המן האט פארגעלייגט אחשווורושן די זעלבע סומע געלט, ווי דעם סכום, וואס משה רבינו האט געזאמלט, כדי צו באקומען דאס רשות אויסצוהרגענען די אידן. די נדבה, וואס די אידן האבן פריער אויסגעגעבן פארן משכן, האט אבער מבטל געווען די גזירה. דאס, וואס די אידן האבן זיך פאראייניגט צוליב א הייליגן צוועק מיט הונדערטער יאר פריער, האט צעשטערט דעם רשעות'דיגן פלאן. די אחדות לשם שמים האט דעם שטארקן כוח מנצח צו זיין די רשעים, וואס קען איבערשטייגן די גרענעצן פון ארט און צייט.

די פרשה איז תמיד גייסטיג פארבונדן מיט די מינהגים פונעם שבת, ווען מען לייענט זי, ווי אויך מיט דער קומענדיגער וואך. דערפאר האט די תורה־משפטים, וואס ווערט באהאנדלט אין דער היינטיגער סדרה, א שייכות צו דער מעשה מיט „מחצית השקל".

„ואלה המשפטים" — „און דאס זענען די משפטים"; רש"י איז מסביר, אז די מצוות, וואס ווערן דערקלערט אין דער היינטיגער פרשה, זענען אויך געגעבן געווארן ביים בארג סיני, אזוי ווי עשרת הדברות — דערפאר קלינגט דער דאזיגער פסוק ווי א המשך. עס פרעגט זיך אבער א קשיא: פארוואס וואלט עמעצער בכלל געטראכט פארקערט? מען ווייסט דאך, אז די גאנצע תורה קומט פונעם אייבערשטן.

דער פאקט, וואס די תורה האט ספעציעל געווארנט, אז די הלכות, וואס ווערן באהאנדלט אין דער איצטיגער סדרה, קומען אויך מן השמים, ווייזט אן, אז צוליב א געוויסער באזונדערקייט, זעען זיי אויס דווקא אנדערש, און מאכן אן אויסדרוק, אז זיי זענען געוויינטליכע מענטשליכע געזעצן. ביים זעלבן פסוק, באטאנט רש"י, אז אידן זאלן זיך נישט משפטן אין א נישט־אידישן געריכט, ווייל אפילו ווען זייערע געזעצן שטימען מיט דער תורה, גיבן זיי אפ כבוד דער עבודה זרה.

ווי אזוי זשע קען א זאך, וואס זעט אויס ווי א יושר'דיגער משפט, זיך פארוואנדלען אין „כבוד צו עבודה זרה" — בפרט היינט, ווען

ס'רוב געריכטן אין דער וועלט זענען סעקולערע, און האבן נישט קיין שייכות צו רעליגיע?

די חסידישע ספרים דערקלערן, אז אויב א צדיק מוז עמעצן משפטן, טוט ער עס לשם שמים, על פי יושר און מיט רחמנות; להיפוך, באנוצן זיך די נישט־אידישע געריכטן כסדר מיט געוואלד און צוואנג. דאס געזעץ גופא, די שטרעבונג פון דער רעגירונג צו פארמשפטן א מענטש, וואס איז באגאנגען א פארברעכן, ווערט פארוואנדלט אין א מין עבודה זרה, א קולט פון מאכט.

די היינטיגע פרשה הייבט זיך אן מיט די הלכות פון א אידישן שקלאף. ווייטער ווערט דערקלערט, ווי אזוי מען זאל משפטן די גנבים, באהאנדלען די ענינים פון חובות, אפצאלן א קאמפענסאציע פאר א היזק, און א ריי אנדערע זאכן, וואס טרעפן זיך אין א געזעלשאפט, וואס ליידט פון פארשיידענע סאציאלע פראבלעמען. אין א גוטער קהילה, וואו עס הערשן ברידערליכע באציאונגען צווישן די מענטשן, זענען נישטא קיין גנבות און שקלאפעריי. אויב עמעצער ברענגט, על פי טעות, א היזק, אדער איז שולדיג געלט א גוטן פריינד, וועלן זיי לייזן די סיטואציע צווישן זיך, אן קיין בית דין אדער געריכט. אין א געזונטן געזעלשאפטליכן מצב, מיידן די מענטש בכלל אויס די געריכטן, און ווילן זיך מיט קיינעם נישט משפטן.

אין א גוטער קהילה, וואו עס הערשן ברידערליכע באציאונגען צווישן די מענטשן, זענען נישטא קיין גנבות און שקלאפעריי.

ס'קומט אויס, אז אין פארגלייך מיט די עשרת הדברות, וואס בלייבן אקטועל יעדן טאג, ווערן אין דער היינטיגער פרשה באהאנדלט די מצוות, וואס זענען רעלעוואנט בלויז אין סיטואציעס, וואס מען זאל שטרעבן אויסצומיידן. און אפילו ווען עס טרעפט זיך א מצב, ווען מען מוז לייזן א סכסוך אין א בית דין, פרובירן די דיינים, צוערשט, צו מאכן א פשרה, און נישט צו פסקענען לויטן שטרענגן דין. דאס הייסט, אז אין אונזער סדרה ווערן דערקלערט א ריי הלכות, וואס ווערן אלץ ווייניגער אקטועל, ווען מען שטרעבט צו שאפן א מער יושר'דיגע געזעלשאפט; עס גייט א רייד וועגן אומגעווינליכע מצוות, וואס מען זאל פרובירן אויסצומיידן, און נישט מקיים צו זיין.

צוליב דעם דאזיגן פאראדאקס, וואלט מען געקענט משער זיין, אז די הלכות, וואס ווערן באהאנדלט אין אונזער פרשה, זענען בלויז מענטשליכע געזעצן. די תורה זאגט אונז אבער, אז ס'איז נישט אזוי. אין א פראבלעמאטישער סביבה, זענען זיי אקטועל און העלפן צו פארמינערן דעם אומיושר; אין א ברידערליכער געזעלשאפט, וואו מען מוז זיי נישט אויספירן אינעם בוכשטעבליכן זין, קען מען פון זיי אפלערנען וויכטיגע לימודים, און זיי מקיים צו זיין ברוחניות, אויספירנדיג זייער אינערליכן באדייט.

אין דער גמרא זענען פארהאן דריי מסכתות, וואו עס ווערט פרטים'דיג באשריבן, ווי אזוי די דיינים זאלן לייזן די סכסוכים צווישן מענטשן: „בבא קמא“, „בבא מציעא“ און „בבא בתרא“; דאס מיינט: „דער ערשטער, מיטלסטער און לעצטער טויער“. אין די דאזיגע „טויערן“ ווערן באהאנדלט פארשיידענע משפט־פאלן, וואס גייען אריבער, בהדרגה, פון אגרעסיווע קריגערייען צו פרייוויליגע קאמפראמיסן און פרידליכע באציאונגען צווישן שכנים.

מען קען זאגן, אז הינטער דעם לעצטן „טויער“ הייבט זיך אן נאך א העכערע מדרגה — ווען די מענטשן לעבן אינגאנצן ברידערליך און דארפן בכלל זיך נישט משפטן. די מעשה פון „מחצית השקל“, ווען די אידן האבן זיך צוזאמען באטייליגט אינעם שאפן דעם משכן, אן סכסוכים, פערזענליכער גאוה און חילוקים צווישן ארעמע און רייכע, איז א סימבאל פון אזא געזעלשאפט, ווען די בוכשטעבליכע „משפטים“ פון דער היינטיגער פרשה ווערן נישט נייטיג, און הייבן זיך אויף ביז דער מדרגה פון ריין־גייסטיגע פרינציפן.

שמועסן אויף דער סדרה

„אין לשור ריע“ — האט אן אקס א חבר?

אינעם אשכול „פרשת משפטים“ אויף דער היימישער קרעטשמע אין היידפארק האט „קרעמער“ אין תשס"ו געברענגט א פשט פון די תרגומים אויף „עזוב תעזוב עמו“ – און א קשיא אויפן אבן עזרא, וואס זאגט אז אן אקס האט נישט קיין חבר.

פון **קרעמער, חיימשלום, פורימדיג און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות [פארקירצט]

היידפארק • היימישע קרעטשמע • „== פרשת משפטים ==“ • 23סטן פעברואר 2006 – 24סטן פעברואר 2006
https://hydepark.sites.tab.bot/t/1817600.html#p-1817600

קרעמער • 23סטן פעברואר 2006

אזוי ווי מיין ביינאכט־חברותא איז היינט נישט געקומען (פשוט אלס נקמה, ווייל היינט פארטאגס האב איך אים געלאזטווארטן אליין...) האב איך אביסל אדורכגעלערנט די חומש רש"י פון פרשת משפטים (איי איי, ווער געדענקט נאך דעם פחד און די ספעציעלע „משפטים־פיבער“ וואס מיר פלעגן פעלשן יעדע יאר דאנערשטאג משפטים?).

איך האב באמערקט זייער אן אינטערעסאנטן פשט אויף דעם פסוק „עזוב תעזוב עמו“. די פשוט'ע פשט איז, ווי רש"י זאגט: העלף אים ארויס. אבער די תרגומים (אונקלוס און יונתן) זאגן א געוואלדיגן פשט. דער פסוק רעדט זיך דאך ווען מען זעט דעם אייזל פונעם שונא; זאגט מיר די תורה: „עזוב“ – לאז אפ די שנאה וואס דו האסט ביי דיר אין הארצן אויף יענעם, און „תעזוב עמו“ – זיי מוחל, העלף אים ארויס פון זיין צרה!

דער פשט איז מיר זייער געפעלן; כ'מיין אז איך האב עס נאך קיינמאל נישט געהערט בעפאר, און איך האב גלייך געקלערט אז איך וועל מיט דעם מהנה זיין דעם חשוב'ן ציבור.

אגב, די וואך איז באקאנט אז דער אבן עזרא שרייבט א שארפן אויסדרוק אויף א געוויסן מפרש, וואס האט געזאגט אז „כי יגח שור איש את שור רעהו“ טייטשט אזוי: ווען איין אקס וועט שטויסן זיין חבר, דעם אנדערן אקס. זאגט דער אבן עזרא: „אין לשור ריע רק בן זוטא לבדו“ [אן אקס האט נישט קיין חבר, נאר דעם בן זוטא אליין – דאס איז דער נאמען פון דעם מפרש].

האב איך צוגעשריבן אין מיין „המאור“ חומש (די בעסטע דרוק וואס איז נאר פארהאן אין דער וועלט, לעניות דעתי) א הגה, אז מיר געפינען יא אויף עטליכע פלעצער אז בהמות האבן חברים! זע אין בבא קמא (מ"ח ע"ב), שרייבט די משנה „שור שהיה מתכוין לחבירו“; אזוי שרייבט אויך רש"י אין ב"ק (נ"ג ע"א): „דהא חבירו דחפו“.

איך גלייב שוואר אז דער חילוק כאפט צווישן דעם אויסדרוק „רעהו“ אדער „חבירו“; אדרבה, אויב איינער האלט אנדערש, זאל ער מיר מודיע זיין. שפעטער האב איך געהערט א שיעור פון א גרויסן גאון, האט ער אויך געפרעגט פון א גמרא אין מנחות (ט"ו ע"ב), וואס דארט שטייט „חבירו כבש“, עיי"ש.

[פארקירצט]

קרעמער • 23סטן פעברואר 2006

אזוי ווי איך האב ערהאלטן א בריוו אין תיבה אישית פון איינעם וואס האט וויזט אויס נישט געהעריג געכאפט דעם פשט פון „בן זוטא“, וועל איך דאס פרובירן מסביר זיין.

אין פסוק שטייט: „כי יגח שור איש את שור רעהו“. דאס קען מען טייטשן אויף 2 וועגן: 1) ווען אן אקס פון איין מענטש וועט שטויסן דעם אקס פון זיין חבר [לויט דעם פשט גייט דאסווארט „רעהו“ ארויף אויפן „איש“, דער חבר פונעם מענטש]; אבער מען קען אויך טייטשן אנדערש: 2) ווען איין אקס וועט שטויסן דעם אקס זיין חבר [דאן גייט דאס ווארט „רעהו“ ארויף אויפן „שור“, כאילו אקסן פארמאגן פריינט].

בן זוטא האט געטייטשט ווי פשט נומער 2, און דער אבן עזרא האט געהאלטן אז אקסן האבן נישט קיין חברים, דערפאר טייטשט ער דאס ווי פשט נומער 1.

פארשטאנען?

פורימדיג • 23סטן פעברואר 2006

א גרויסן יישר כח, הרה"ג ר' קרעמער שליט"א... אזוי קוקנדיג אויפן טריפענעם אינטערנעט קען מען אריינכאפן אביסל לערנען... זאל זיין צו מצוה...

נאטורליך • 23סטן פעברואר 2006

ביי מיר האט פאסירט עפעס ענליכס: איך און מיין חבר זעמיר נישט אנגעקומען.

צייטליך • 23סטן פעברואר 2006

נאטורליך: איך האב געמיינט אז דו רעדסט פון א צווייטער זאך וואס איז געווען ענליך ביי דיר – אז דו האסט אויך געשטויסן דיין חבר, א צווייטן אקס [שור].

חיימושלום • 24סטן פעברואר 2006

קרעמער, דיין קשיא איז אינגאנצן נישט שווער. „חבירו" איז א לשון וואס ווערט כסדר באנוצט אויף דעם אויסדרוק אין אידיש „ענליכס". רש"י זאגט אויף כמה מקומות „וחבירו במנחות" וכדו', דאס הייסט אז ענליכס געפינען מיר אין מס' מנחות. און דאס זעלבע איז מיט „רעהו"; אין דער תורה זעען מיר ביי די לולאות אין משכן דעם אויסדרוק.

ווען דער פסוק זאל זאגן „כי יגח שור איש את רעהו", וואלט אלעס געשטימט: ער האט געשטויסן זיין ענליכס.

אבער ווען דער פסוק זאגט שוין אז ער האט געשטויסן א צווייטן אקס, וואו קומט דא אריין „רעהו"? אויף אידיש שטייט דא: אן אקס האט געשטויסן אן אנדערן אקס, זיין חבר. דעם אבן עזרא'ס קשיא איז א קושיא חותכת! וואס וויל דא די תורה מיט „רעהו"? עס שטייט שוין ער האט געשטויסן אן אנדערן אקס. וואס חבר ווען חבר? וואס ענליכס ווען ענליכס?

קרעמער • 24סטן פעברואר 2006

חיימושלום: איך וועל דיר מעתיק זיין דאס גאנצע שטיקל פונעם אבן עזרא מיט דעם טייטש (וויאזוי איך פארשטיי עס).

עס שטייט אין פסוק „וכי יגף (שור איש את שור רעהו)", זאגט דער אבן עזרא אזוי: „אמר בן זוטא" – בן זוטא זאגט – „כי רעהו תואר לשור", אז דאס וואס עס שטייט אין פסוק „רעהו" גייט ארויף אויפן אקס: איין אקס האט געשטויסן דעם צווייטן אקס, „זיין חבר". „ולא ראה כי ,שור איש' סמוך הוא, וכן הוא ,שור רעהו'" – ער האט פארזען אז „שור איש" גייט אינאיינעם, דער שור פונעם איש, און אזוי אויך „שור רעהו" מיינט דער שור פונעם חבר, און נישט דער שור „דער" חבר. [דער אבן עזרא פירט אויס:] „ואין לשור ריע רק בן זוטא לבדו" – אן אקס האט נישט קיין חבר, אויסער בן זוטא... עכ"ל הנוגע לענינינו.

אויף דעם ארויף האב איך געפרעגט – און שפעטער האב איך דאס געהערט אין א שיעור פון א גרויסן גאון זצ"ל – אז מיר געפינען יא אויף עטליכע פלעצער דעם אויסדרוק „חבר" ביי בעלי חיים. מילא, דאס וואס דו ענטפערסט אז „חבירו" מיינט „ענליך" – פיין. אבער דיין פשט אינעם אבן עזרא הויב איך נישט אן צו פארשטיין.

הלכה־שמועס

ריבית, קנסות און היתר עיסקא

„ואם כסף תלוה את עמי" – אין קאווע שטיבל האט מען זיך אין דעצעמבער 2015 געשפארט: איז א קנס פאר שפעט צאלן ריבית? וואס איז רבית מוקדמת? און וויאזוי ארבעט בכלל א היתר עיסקא?

פון **ליטוואק פון בודאפעסט, berlbalaguleh, גר ותושב און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות • נישט קיין פסק הלכה

שמעון וואלף • 24סטן דעצעמבער 2015

דיסקלעימער

די אשכול עפן איך אז יעדער זאל קענען אויסשמועסן זיינע שאלות, ספיקות און עצות בנוגע ריבית/היתר עיסקא.

ובזה החלי:

כ'האב מיך לעצטענס אריבער געצויגן צו א נייע דירה וואס איז אין א קאנדאמיניום. זייענדיג א גראדער מעכל און א פארמעגליכע יונגערמאן צאל איך מעינטענענס צייטליך אן קיין חכמות. זענען פארהאן אבער אזעלכע וואס מחמת סיבות צאלן זיי נישט זייער חלק באצייטנס וואס איז גורם שאדן פאר דעם קאנדאמיניום.

ווי איך הער פון אנדערע, זענען דא וועגן זיך אן עצה צו געבן דורך צולייגן א טשארטש אן דעם וואס ס'זאל אריינגיין בגדר ריבית ח"ו.

א. צולייגן א קאלעקשן טשארטש, למשל $50 פאר יעדע חודישליכע סטעיטמענט וואס מ'שיקט צו איינקאסירן א ריקשטאנד

ב. מ'ארבעט אויס מיט א היתר עיסקא צו טשארטשן א פראצענט אויפ'ן באלאנס

ג. העכערן די מעינטענענס און געבן א דיסקאונט פאר די וואס צאלן צייטליך

טאמער האט איר עקספיריענס מיט דעם, ביטע מיטטיילן לתועלת הרבים.

גר ותושב • 25סטן דעצעמבער 2015

אלס יונג בחור איז געווען ביי אונז אין ישיבה א פאל וואס מען האט געבעיטן קנס פון אפאר בחורים און זיי האבן פארשטייט זיך נישט געוואלט צאלן האט מען זיי געסטראשעט אז די פרייז גייט ארויף גיין א יעדן טאג איז א בחור געגאנגען און אנגעריפן א דיין פרעגן צי עס איז נישט א שאלה פון ריבית די ערשטע דיין האט געגטפערט פרעגיג דיין מנהל ער האט זיך נישט געוואלט אריין מישן האט ער גערופן א צווייטער דיין און ער האט געגטפערט אז אן איינמאליגע העכערינג איז נישט קיין ריבית אבער מער פון דעים איז יא א שאלה פון ריבית און דארט איז דאך נישט געווען קיין הלואה זעיט מען לכאורה א פאל פון ריבית דרך קנס אפילו נישט ביי א הלואה.

ליטוואק פון בודאפעסט • 25סטן דעצעמבער 2015

וואס איז פונקט א 'שאלה פון רבית'? טאמער דער דיין ווייסט נישט, זאל ער מוחל זיין און זאגן ער ווייסט נישט, און טאמער יא זאל ער זאגן אדער להיתר אדער לאיסור.

berlbalaguleh • 25סטן דעצעמבער 2015

שמעון וואלף: ייש"כ פאר אויפברענגען די גאר וויכטיגע און אינטערעסאנטע נושא.
איך בין נישט דער גרויסער מר בר רב אשי. נאר א פשוט'ער בעל עגלה. אבער איך האב א ביסל געבלעטערט אין הילכות רבית. האביך באמערקט אז אפילו ווען א לענדלארד געט א דיסקאונט פאר צייטליכע פעימענטס קען אויך אמאל אריינגיין אין דעם לאוו פון רבית. ס'הייסט רבית מוקדמת...!
אויך א טשעק-קעשינג ביזנעס קען אמאל אריינגיין אין לאוו פון רבית. און אין דער טשעק-קעשינג סטאר שטייט טאקע אזא מין דיסקלעימער. אז (טעארעטיש) נעמט דער מוכר השטר/קאסטומער נישט קיין אחריות אויפ'ן טשעק. נאר אך און ווי איז פאר איהם אויב דער טשעק קומט צוריק...!

berlbalaguleh • 25סטן דעצעמבער 2015

ליטוואק פון בודאפעסט: הילכות רבית איז זייער א פארצווייגטע מקצוע שבתורה. מ'דארף עס גרונטליך אדורכלערנען. און פארשטיין די פראקטישע אימפליקאציעס וואס ס'קען אלץ אריינגיין אין דעם לאוו פון רבית. למשל א גראסערי אייגנטימער וועלכער בארגט פון זיין חבר/קאמפעטיטאר גראסערי א זאק פון מעל אדער צוקער, טאר אים נישט אפגעבן א זאק, ווייל אפשר איז די שער ארויף אדער אראפגעגאנגען. משא"כ א פריוואטער מענטש. למשל איין אידענע ווען זי בארגט פון איר שכנ'טע א קאפ פון צוקער אדער מעל מעג יא צוריקגעבן די זעלבע אמאונט פון סחורה...!

ליטוואק פון בודאפעסט • 25סטן דעצעמבער 2015

אז א בעלעגלה רעדט פון 'קען אריינגייען אין רבית', נו פאר דעם איז ער א בעלעגלה. ווען אבער א דיין זאגט 'ס'איז א שאלה' איז עס א פארברעך.

berlbalaguleh • 25סטן דעצעמבער 2015

דו האסט מיך געמאכט אזוי שטארק לאכן אז כ'האב מורא אז איך וועל נישט קענען דרייוון די באס פאר די נעקסטע צוויי שעות...!
נאר. ס'נאך א מזל אז די בעלי עגלות זאגן נישט קיין דעות פאר די רבי'ס. ס'איז אזא מין אפמאך. דאס איז וואס כ'האב אמאל געזאגט פאר א שיינעם איד וועו ער האט מיר אנגעהויבן זאגן דיעות איבער דרייוון א באס. האביך איהם געזאגט אזויב די רעבעס וועלן זאגן דיעות פאר די בעלי עגלות. דאן וועלן די בעלי עגלות אויך זאגן דיעות פאר די רעבעס. און דאס וועט שוין נישט טויגן. ע"כ איז בעסער אז קיינער זאגט נישט קיין דיעות פאר א צווייטן...!

גר ותושב • 25סטן דעצעמבער 2015

א שאלה פון ריבית און אנדערע ווערטער מיינט מיחזא כריבית וואס איז אסור מדרבנן

ליטוואק פון בודאפעסט • 25סטן דעצעמבער 2015

ביי מיר איז אן איסור דרבנן נישט קיין שאלה.
איך וויל אויסרעדן די יסודות וואס ס'האנדלט זיך.
דער יסוד פונ'ם איסור רבית איז וועו ראובן גיבט שמעון געלט און שמעון גיבט צוריק דער געלט פונקט אזוי, פארוואס זאל ער בעטן געלט דערפאר? דאס צאלן פאר דעם האט דער תורה גע'אסר'ט. וועו מ'נעמט יענעמ'ס געלט אן רשות, הייבט זיך נישט אן די גאנצע מעשה. דאס הייסט נישט באצאלט פאר געלט ווייל דו האסט קיינמאל נישט געהאט קיין רעכט צו דעם געלט.
דעריבער וועו מ'שטעלט א קנס אויף א הלוואה, וואס דער מלוה איז נישט מסכים אז דער לוה זאל ווייטער אנהאלטן די געלט, און ער האט א רעכט דאס איינצומאנען פון איהם, איז דער קנס געלט נישט קיין רבית.
אויב אבער דער קנס פארמערט זיך כסדר איז עס א מחזי כרבית, נישט קיין עכטע רבית.

רבית מוקדמת מיינט געבן געלט פאר דער הלוואה כדי מ'זאל לייען. בערעל מיינט רבית עבור הקדמת מעות.

גר ותושב • 25סטן דעצעמבער 2015

ארויף לייגן א קנס פארן נישט צאלן די געלט און צייט איז אגר נטר אין הכי נמי עס איז נישט קיין ריבית קצוצה אבער אלס אגר נטר איז עס אויך אסור

berlbalaguleh • 25סטן דעצעמבער 2015

ליטוואק פון בודאפעסט: רבית מוקדמת קען אויך מיינען א טשעק-קעשינג אדער פעקטאר...! יא. דינג דיך נישט מיט א בעל עגלה...!!!
דאס דערמאנט מיך א מעשה. א קצב איז אמאל אריינגעלאפן אין ביהמ"ד און ר'האט ארויסגעכאפט א שו"ע חושן משפט און ער לויפט דערמיט. פרעגט מען איהם...וואס...דו האסט זיך פלוצלינג גענימען לערנען חושן משפט...? זאגט ער, ניין. נאר איך וויל דערלאנגען פאר יוסל בעל עגלה מיט די האלצערנע דעקלעך וואס דער ספר האט...!!!

ליטוואק פון בודאפעסט • 25סטן דעצעמבער 2015

דער ר"י מיגאש איז דאך מתיר, און די הלכה איז דאך אזוי וועו ס'איז נאר פעם אחת. איך האב געשריבן די סברא פאר די וואס קענען נישט די סוגיא (אין ב"ב).
ס'כאפט זיך א נ"מ. וועו איינער בארגט פון א שכן צו א חבר און גיבט צוריק נאכ'ן צייט (נאר וועו מ'האט אפגעמאכט א צייט), צי ער איז שפעט מיט דעם שכר דירה/לימוד, מעג עפעס צוגעבן אדער א מתנה געבן, ווייל ער האט קיינמאל נישט געהאט קיין רעכט פאר דער הלוואה אויף וואס ער צאלט

שטיינער • 27סטן דעצעמבער 2015

די שאלה איז אויך זייער מצוי, וועו איינער בארגט מיין קרעדיט קארד צו מאכן א טשארדש, און ער באצאלט מיר אין צייט, למעשה מאך איך פוינטס, אדער דאס איז נישט קיין שאלה ווייל נישט דער לוה באצאלט עס.

שטיינער • 27סטן דעצעמבער 2015

אבער אויב יענער צאלט נישט אין צייט, אין עס קומט צו א פיינענס טשארדז, דאס איז שוין א שאלה, ווייל למעשה די קק קאמפעני בארגט עס נישט פאר דיין חבר, סאו קומט אויס אז דו בארגסט פאר דיין חב,, אין אויב צאלט ער פאר דיר מער וויפל ער האט געבארגט, איזעס א שאלה פון ריבית.
מען קען נישט סתם אזוי צוגיין צום חבר שרייען אז ער זאל באצאלן שי איבעריגע קאסטן.

ליטוואק פון בודאפעסט • 27סטן דעצעמבער 2015

די פאינט"ס איז קיין פראבלעם נישט פאר צוויי סבות. א. כאמור, ווייל אין רבית אלא הבא ממלוה ללוה, און דאס קומט פון א צווייטע'ן. ב. ועוד, פארוואס גיבט די קאמפאני פאינט"ס? ווייל זיי ווילן אז דער חוה זאל בארגן פון זיי. יעצט, ווער האט פון זיי געבארגט? דער בעל הק"ק, נישט דער ענד לוה. ער האט אויסגעוועלט דער קאמפאני צו בארגן געלט, און פאר דעם האבן זיי איהם באלוינט. ס'האט גארנישט מיט'ן ענד לוה צו טון.

ווען מ'צאלט נישט באצייטענ'ס איז עס טאקע אן איסור רבית צו געבן די רבית פאר'ן בעל הק"ק. ביי שותפים איז דא א היתר, עי' ט"ז סי' ק"ע סק"ג ובחוו"ד שם

ליטוואק פון בודאפעסט • 7טן יאנואר 2016

ס'איז ראטזאם אז מ'זאל אויסשמועס'ן וואס איז דאס היתר עיסקא, כדי מ'זאל וויסן וואס מ'טוט דא. ס'איז נישט קיין מכירת חמץ וואס מ'פארשטייט גלייך אז מ'פארקויפט די חמץ און דערמיט איז עס נישט קיין אידי'ס און ממילא דארף מען עס נישט מבער זיין.

דער גמרא זאגט אונז (ב"מ קד:) אמרי נהרדעי האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה, וברש"י האי עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון - המקבל פרגמטיא מבעל הבית ושמה לה כפי דמיה שהיא שוה כאן, והוא מוליכה למקום היוקר למחצית השכר חצי אחריות אונסים עליו כמלוה, וחצי אחריותה על בעלים כפקדון: תקון רבנן הך תקנתא - דניחא להו לתרוייהו:

דאס מיינט אזוי, ווען א מענטש (בעל המעות) אינוועסטירט זיין געלט אין א צווייטן (מתעסק), הייסט'ס ער גיבט געלט צו איינעם און יענער וועט קויפן זאכן דערמיט דאהי אין שטאט, און ער וועט עס ליפערן צו אן אנדערע שטאט ווי יענער סחורה איז טייערע און פארקויפן פאר ריוח און דערנאך צוטיילן די ריוח צווישן די צוויי, איז האלב די געלט אויף איהם א מלוה און האלב א פקדון. וואס איז די חילוק צווישן א מלוה און א פקדון? א פקדון איז מען נאר מחוייב אין אחריות טאמער ס'ווערט געגנב'ט אדער ער איז פושע דערין. טאמער אבער ס'איז נאנס, ס'האט א שאדן וואס איז בכלל נישט זיין שולד, איז ער פטור צו באצאלן דערויף. א מלוה איז ער מחוייב צו באצאלן בכל אופן, אפילו ס'איז נאנס תחת ידו. יעצט דער מענטש וואס באקומט געלט פון א בעל המעות, גייט דאך נעמען האלב די ריוח פאר זיך, הייסט'ס האלב די קרן ארבעט פאר איהם ממציא צו זיין פירות, און דער אנדערע האלב ארבעט פאר'ן בעל המעות, וואס דאס הייסט א פקדון וואס באלאנגט צום בעל המעות און איז נאר לעת עתה תחת יד המתעסק. אזוי ווערט צוטיילט די ריוח אין צוויי, ווייל האלב דער קרן האט באלאנגט פאר'ן מתעסק, ווייל ער האט עס געבארג'ט און די אנדערע האט באלאנגט פאר'ן בעל המעות. צום סוף גיבט מען אפ די גאנצע קרן צום בעל המעות, האלב ווייל ס'איז זיינס און האלב אלס פרעון חוב, און האלב די קרן.

דער מתעסק ארבעט אבער אין דעם ביזנעס און ער ווערט דאך נישט באצאלט ווי אן ארבעטער. פארוואס? ווייל ער ארבעט פאר זיך. ער ארבעט אבער אין די האלב פון די פקדון אויך, פארוואס? ווייל טאמער נישט וועט יענער איהם נישט בארגן זיין מחצה מלוה. ד.ה. דער בעל המעות איז נאר גרייט צו געבן די מלוה וויבאלד ס'איז דארטן דא א פקדון אויך. הייסט'ס די ארבעט וואס ער לייגט אריין אינ'ם פקדון איז אן אפצאל פאר'ן מלוה, וואס דאס הייסט ביי אונז רבית.

אויף דעם איז דא א משנה (ב"מ סח.) אין מושיבין חנוני למחצית שכר ולא יתן מעות ליקח בהן פירות למחצית שכר אלא אם כן נותן לו שכרו כפועל, אז מ'דארף טאקע באצאלן פאר'ן ארבעט. דאס איז אלס ריכטיג ווען דער מתעסק נעמט נישט קיין אחריות אויפ'ן מחצה פקדון, וואס דערמיט איז ער נאר א פועל בשל חבירו און ער ווערט באצאלט דערפאר. ווי איז אבער ווען דער בעל המעות וויל אז דער מתעסק זאל נעמען דער גאנצע אחריות אויף די קרן, ער לאזט איהם נישט זיך פטר'ן מיט דער טענה פון נאנס? דעמאלס איז די גאנצע זאך א מלוה, און די ריוח איז א פולקאמער רבית. און וואס ווען ער פאדערט א באשטימטע צאל ריוח, אפגעזען צי ס'האט טאקע געמאכט אזויפיל געלט? דעמאלס איז עס א נארמאלע רבית. וואס איז דער עצה דערצו?

אויף דעם האבן די ראשונים און שפעטער די גדולי האחרונים און די וועד ארבע ארצות געקומען מיט אן עצה. וויבאלד ווען דער מקבל וויל זאגן אז ס'איז נאנס געווארן, מוז ער מאכן א שבועה דאורייתא א שבועת השומרים, אנדעריש איז ער נישט באגלויבט, דעריבער מאכט מען אן אפמאך וויפיל געלט ער וועט צאלן נישט צו דארפן מאכן א שבועה. דאס העלפט סיי לגבי די קרן און סיי לגבי די ריוח. טאמער דער מתעסק זאגט פאר'ן בעל המעות אז ס'האט געמאכט צען פערצענט ריוח, קען דער בעל המעות זאגן אז ער זאגט ליגענט און באמת האט עס געמאכט צוואנציג פערצענט ריוח און ער מוז מאכן א שבועה דערויף. דעריבער דארף ער מאכן א שבועה און מ'מאכט א פרייז אויף נישט צו מאכן א שבועה אויף די מחצה פקדון מיט איר רווחים, און אזוי באצאלט ער אויף דעם, נישט אויף דער הלוואה.

פון דעם קומט אבער אפאר פראבלעמען. וואס איז ווען דער בעל המעות ווייסט און איז מודה אין ב"ד אז ס'איז געווען

הפסד אדער נישט קיין ריוח אדער פונקט וויפיל ריוח ס'איז געווען? דעמאלס קען ער נישט פאדערן קיין שבועה און ער האט קיין רעכט נישט צו דעם געלט. דאס איז מצוי ווען מ'גיבט געלט צו אינוועסטירן אין נדל"ן. די פרייז פון נדל"ן איז אפן פאר יעדער איינער, מ'קוקט אויפ'ן אינטערנעץ און פערטיג. אדער טאמער זיי זענען סייאווי שותפים אין דעם סארט עסק, און ער האלט מיט יעדער זאך וואס טוט זיך. דעמאלס קען ער נישט זאגן אז דאס האט שאדן געהאט אנדעריש ווי ער ווייסט און קיין רעכט צו א שבועה האט ער נישט.

לעצטענ'ס האט מען מפרסם געווען א צעטעל קעגן hard money loans. דאס איז ווען מ'בארגט געלט אויף הויכע פערצענט'ן. זיי טענה'ן וויבאלד מ'קען נאר בעטן ריוח פון די מחצה פקדון, איז עס אוממעגליך אז די מחצה פקדון זאל מאכן אזויפיל געלט. למשל ווען מ'גיבט א מעלאנ'ער פאר א מתעסק און מ'שרייבט אויף צען פערצענט. באמת איז עס צוואנציג פערצענט, ווייל מ'נעמט די ריוח פון האלב די געלט, די מחצה פקדון. דעריבער ווען מ'בעט א הויכע נומער, לאמיר זאגן 25% איז עס באמת 50% און אויף אזויפיל האט דער בעל המעות קיין שום צד נישט אז ס'איז אמת, און זיין תביעה איז שקר גמור, און דעריבער איז דער געלט נאר רבית. אזוי האבן די צעטל מאכער'ס גע'טענה'ט.

דאס איז אבער א גראבע'ן טעות, און איך האב זיי פארגעהאלטן ולא היה בידם, וכן הסכים עמי אחד מגדולי החכמים המומחים בענייני רבית. דער גמרא אין דער סוגיא פון שנים שהטילו לכיס (כתובות צג.) און די ראשונים דארט, ובפרט דער רא"ש און דער השגות הראב"ד על הרי"ף זאגן אז ווען צוויי שותפים ברענגען אריין געלט צו אן עסק, איז עס גארנישט קלאר אז די ריוח גייט לויט דער השקעה, ווייל צומאל א מענטש האט אן עסק ווערט אפאר מיליאן דאללאר, און ס'פעלט איהם נאך צען טויזענט דאללאר צו ענדיגן די גאנצע מעשה, אנדעריש וועט אלס צופאלן, דעריבער איז דער לעצטע צען טויזענט ווערט די גאנצע עסק. דער וואס בארגט אויף הויכע פערצענט'ן איז אויך אזוי. ער דארף די לעצטע געלט כדי צו ענדיגן די גאנצע מעשה, דעריבער צאלט ער מער ווי ס'איז ווערט. אה"נ זיין געלט אליינס קען נישט מאכן 50%, אבער זיין געלט איז וואס ס'ברענגט די מערסטע ריוח.

דעריבער זעט אויס אז אפילו הויכע פערצענט'ן קען מען נעמען עיסקא, אבער נאר ווען מ'ווייסט טאקע נישט וואס איז געשען. ווען דער בעל המעות ווייסט די רווחים און הפסדים קלארעהייט, קען ער נישט נעמען די פערצענט'ן.

ליטוואק פון בודאפעסט • 17טן יוני 2016

איך האב לעצטענס געהערט אין פאליש פון ביהמ"ד א פאר מעשה'ס נפוצות אין הלכות רבית, און איך וויל זיי מפרסם זיין כדי שידעו אז ס'איז דא נושאים וואס מ'דארף פרעגן.

א. איינער האט געניוט פאינט'ס צו קענען קויפן א טיקעט קיין ענגלאנד, וויבאלד ער האט נישט געהאט גענוג. האט ער געבארגט פון א חבר מיט'ן דעת צוריק צו צאלן ווען ס'וועט זיך ביי איהם פארזאמעלן גענוג פאינט'ס. די פראבלעם איז אבער וויבאלד די פרייז פון פאינט'ס טוישט זיך פון טאג צו טאג, איז מעגליך ער וועט בארגן פאינט'ס בשוויות הונדערט דאללאר און צוריק געבן בשוויות הונדערט צען דאללאר.

ב. איינער פארט קיין קאנאדא און ער וויל א פאר קאנאדישע דאללארן אין קעשענע פאר ווען ער קומט דארט אן. בארגט ער א הונדרעטער פון זיין חבר א קאנאדישע וואס וואוינט דאהי און ער גייט איהם צוריק צאלן ווען ער קומט צוריק. די פרייז פונ'ם קאנאדישן דאללאר האלט אין איין זיך טוישן, און ער קען צוקומען צו רבית כנ"ל.

למעשה די זענען ביידער רבית פון 'סאה בסאה' און זענען נאר מותר טאמער דער לוה האט ביי זיך פון דער סחורה וואס ער בארגט איידער ער בארגט עס. ער דארף נישט די גאנצע, ס'איז גענוג א חטה אחת, איין פאינט צו איין פרוטה פון קאנאדישע געלט.

ליטוואק פון בודאפעסט • 1טן מיי 2018

עס טומלט זיך לעצטענס אין גאס וועגן מארטדגעידזשעס פון Quicken Loans. איך ווייס נישט צו דער עולם איז באהאוועגט, אבער עס איז אן ערנסטע פראבלעם.

דער קאמפאני באלאנגט היינט צו טאגס צו א איד. זיי האבן נישט קיין היתר עיסקא. אלזא, הלוואה ברבית פון זיי איז אסור, ווי אויך ווען דיין גויישע מלוה האט פארקויפט דיין מארטגעידזש פאר זיי (עי' יו"ד קס"ט סעי' י' בהגה"ה ובט"ז ונקודות הכסף שם). דער וואס כאפט פלוצלונג אז זיי, צו א subsidiary זייערע (כגון rocket loans), האלט זיין מארטגעידזש, מוז זאפארט אויסצאלן זיין חוב, און נעמען אויף זיך דער קנס.

נישט גרינגשעצן, ווייל דאס איז ממש אן ערנסטע מעשה. אדרבא, ווען איינער האט א היתר, זאל ער זיך כאטש מעלדן אין אישי, ווייל גרויסע חכמים ארבעטן דערויף, והעלו חרס בידם ביזדערווייל.

יעקב מענטש • 1טן מיי 2018

א פשוטע שאלה.

אויב אידן האבן שעירס אין טשעיס, טשעיס מאכט א הלואה פאר א איד, איז עס נישט קיין ריבית?

ליטוואק פון בודאפעסט • 1טן מיי 2018

עס איז אנגענומען אז א. מ'גייט בתר רוב בעלים (הרב ישראל סאלאנטער), אדער ב. די שעירהאלדערס זענען נישט די נושא, נאר די דייערעקטארס. (מהרש"ג ?)

עס איז אויך דא א שואל ומשיב אויף דעם, אבער איך געדענק נישט פונקט.

תורה און וויסנשאפט

מטבעות עתיקות — פון דער פרוטה ביזן שקל

„ונבנתה העיר“ האט זיך איינגעהאנדלט צוויי מטבעות פון דער צייט פונעם בית שני און געפרעגט די חברים אין קאווע שטיבל: וואס זאגן חז"ל וועגן די מטבעות, און וואס איז געווען דער „שקל“ אין דער תורה?

פון **ונבנתה העיר, דעת תורה, לעיקוואד און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות [פארקירצט]

קאווע שטיבל • תורה און מחשבה • „מטבעות עתיקות במשנת חז"ל“ • 25סטן סעפטעמבער 2013 – 30סטן סעפטעמבער 2013
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/4822.html#p151914

ונבנתה העיר • 25סטן סעפטעמבער 2013

היינט האט זיך ביי מיר צושפילט חיבת העם והארץ, קמתי ועשיתי מעשה - איך האב זיך איינגעהאנדלט צוויי מטבעות מזמן הבית, איינע איז א פרוטה פון יוחנן הורקנוס הראשון וואס דאס איז געווען די ערשטע מאל אין היסטאריע וואס אידן האבן געגאסן אן אייגענע קארענסי, און דאס אנדערע איז א פרוטה פון זיין זון אלכסנדר ינאי.

מאכנ'דיג אביסל ריסוירטש בין איך געווואר געווארן אפאר אינטערעסאנטע נקודות, דער יוחנן איז א פשוט'ער אייניקל פון מתתיהו כהן גדול - יוחנן בן שמעון חשמונאי בן מתתיהו, און ער איז - לא פחות ולא יותר - דער יוחנן כהן גדול הידוע וואס איז געווארן א צדוקי, ער איז געווען סיי מלך און סיי כהן גדול - ווי עס איז אויסגעקריצט אויפן מטבע 'יהוחנן הכהן הגדול וחבר היהודים', ווייטער זיין זון ינאי איז טאקע דער ינאי המלך המפורסם.

איך אויך • 25סטן סעפטעמבער 2013

לגבי די ערשטע בינעך נישט זיכער אבער פאר דער צווייטער האסטו שטארק איבערגעצאלט ,'ווידאוס מייטס' האט מען געפונען אין די צענדליגע טויזענטער און קענסט זיי טרעפן אויף איבעי פאר א צענער [כאטשיק דיינע איז שענער ווי עוורידש].

דעת תורה • 25סטן סעפטעמבער 2013

2 הערות נאר. לגבי די ערשטע מטבע כאפ איך נישט פונקט וואס דו מיינסט צוזאגן, בחז"ל מבואר מטבע של דוד און אפשר אפילו פריער. אולי איז יענץ נאר א משל אילו וואלט וועו דוד געגאסן א מטבע, אדער מיינסטו אז דאס איז די פריסטע מטבע בנמצא. און דער אמת צ"ע מצד הסברא פארוואס עפעס זאל ארץ ישראל זיין אונטערשטעליג בימי שלמה למשל פון אנדערע קלענערע שוואכערע מדינות? פארוואס האבן זיי טאקע נישט געגאסן קיין אייגענע?

לגבי יוחנן כהן גדול, ווייסטו דאך אוודאי אז דאס איז במחלוקת שנויה א ריזיגע סומאטאכע איבער דעם ווען און ווער פונקטליך איז דאס געווען דער יוחנן און ינאי.

געפילטע פיש • 25סטן סעפטעמבער 2013

די פריעסטע מטבעות וואס מ'האט געטראפן אין דער גאנצער וועלט איז אינגאנצן פון 600 bc סוף בית ראשון, איבער דריי הונדערט יאר נאך דוד ושלמה. די איידיע פון נוצן א רינדעכיגע מעטאלנע מטבע פאר א וואולטע איז לפיהם ערשט דעמאלס ערפינדן געווארן. און אין א"י האט מען די ערשטע פאר הונדערט יאר גענוצט גריכישע און רוימישע מטבעות, ביז מלכות חשמונאי האט געמאכט שבת פאר זיך.

דעת תורה • 29סטן סעפטעמבער 2013

לא ראינו אינו ראיה, און ס'איז ניטאמאל געגוג אויף צו מאכן קאפדרייעניש פאר א מאמין. אין דער גמרא טרעפט מען בפשיטות אז אויסלייזן מעשר שני וכדומה מוז זיין דוקא מטבע שיש עליו צורי, און דאס איז א דאורייתא'דיגער דין וואס מען לערנט ארויס פון א פסוק. סאו דאס איז פשוט - פאר א מאמין אין תורה שבע"פ - אז בזמן נתינת התורה איז שוין געווען מטבע שיש עליו צורה. די אגדתא פון דוד המלך'ס מטבע קען מען אפשר דרייען אהער און אהין, אבער לגבי עצם מציאת כסף עם צורה איז קלאר אז ס'איז שוין געווען פריער.

לעיקוואד • 29סטן סעפטעמבער 2013

בכלל נישט פשוט. כמבואר ברמב"ם הלכות ממרים ובמקומות רבים, איז נישט יעדער הלכה דאורייתא מוכרח אז עס איז געווען מזמן משה רבינו. נאר יעדער בית דין בכל דור האט א רעכט ארויסצולערנען הלכות פון פסוקים כפי המדות שהתורה נדרשת בהם, און דאס איז א הלכה דאורייתא. ממילא איז גאנץ מעגליך אז דער דין פון מטבע שיש בו צורה איז טאקע לכאורה דאורייתא, אבער עס איז נישט אלעמאל געווען דער דין אזוי, און בזמן משה רבינו איז נשט געווען אזא מציאות ממילא איז נישט געווען דער דין.

בכלל, אז מקוקט אריין אין דער תורה שבכתב זעט מען אין ערגעץ נישט קיין מושג פון א מטבע. די אלע שקלים און כסף וואס ווערט דערמאנט איז גערעכנט מיט א וואג פון זילבער, וישקול אברהם לעפרון וכדו', דאס הייסט מען האט געוואויגן זילבער אדער גאלד וכדו' און אזוי האט מען געצאלט. די גאנצע מושג פון מטבעות איז געווען א המצאה שפעטער אז דער מלך איז מאשר אז עס איז דא דא אזויפיל און אזויפיל וואג גאלד.

פערינא • 29סטן סעפטעמבער 2013

מדרש רבה:
ארבעה הם שיצא להם מוניטון בעולם, אברהם ואעשך לגוי גדול, יצא לו מוניטון, ומהו מוניטון שלו, זקן וזקנה מיכן, בחור ובתולה מיכן, יהושע (יהושע ו') ויהי ה' את יהושע ויהי שמעו בכל הארץ, יצא לו מוניטין בעולם, מהו, שור מיכן וראם מיכן, על שם (דברים ל"ג) בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו. ודוד, (דברי הימים א' י"ד) ויצא שם דוד בכל הארצות, יצא לו מוניטון, ומה היה מוניטון שלו, מקל ותרמיל מיכן, ומגדל מכאן, על שם (שיר ד') כמגדל דוד צוארך. ומרדכי, (אסתר ט') כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות, יצא לו מוניטון, ומה מוניטון שלו, שק ואפר מיכן, ועטרת זהב מיכן. (בראשית לט טז) מוניטון זה מטבע

בן תמליון • 30סטן סעפטעמבער 2013

יעצט באמערקט דעם אשכול. ונבנתה איך שטים צו איר האט איבערגעצאלט אויפן יוחנן-הורקנס מטבע איך פארשטיי איר האט נישט באקומען דאס אויפן בילד. עס זעט אויס ווי א מתתיהו אנטיגנוס מטבע. א נידריג גראד מטבע פון חשמונאים אדער בית הורדוס דארף נישט קאסטן מער ווי 25-30 דאלאר. פאר קלארע מיט לייענבארע אויפשריפטן וועט איר צאלן 100-200 זיכער און ווי שענער אלס מער, טראכט פון אן אתרוג. מטבעות וואס איז וויינקער שכיח קאסט אסאך מער ווי וויניקער אויפן מארקעט אלס מער איז די פרייז. שקלים פון ערשטן מרידה און בר כוכבא זענען געווארן ממש נישט עפארדעבל זיי לויפן אין די 10,000 רענזש. בראנזענע פוןביידע מרידות זענען יא צוגענגליך.

[פארקירצט]

אינעם תחום פון ביבליקעל מטבעות זענען אויך די Judea Capta סעריע מטבעות וואס די רוימער האבן געלאזט גיסן לכבוד'ן חורבן ירושלים. אויך דער סלע צורי- Tyre Shekel וואס איז דער שקל אידן האבן גענוצט פארן יערליכן מחצית השקל פארן בית המקדש, איז אויך א זייער געזוכטער שקל אבער איז נאך גאנץ אפארדעבל.

אויך איינער וויל מער אינפארמאציע קען איך פרובירן ענטפערן.

הערשי • 30סטן סעפטעמבער 2013

פאר די וואס זאגן אפוועגן זילבער איז משמעות די זילבער שטיקער האבן נישט געהאט קיין face value, דהיינו נישט געווען קיין מטבע, וואס איז פשט "וישקול אברהם לעפרון... ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר"? בשלמא די זילבער שטיקער זענען געווען מטבעות איז ניחא אז די סוחרים געטרויען די אנגעגעבענע ווערד, אבער אז מ'דארף מילא וועגן, וואס מיינט עובר לסוחר?

בן תמליון • 30סטן סעפטעמבער 2013

פרעגסט גוט ר' הערשי. בפשטות קען מען זאגן פשט אז דער זילבער איז געווען א הויך קוואליטעט מיט ווייניק אנדערע מאטריאלן אריינגעמישט. עס קען גוט ווערן פארשטאנען מיטן פאקט איז למשל אין ביהמ"ק האט מען נאר מקבל געווען שקל צורי ווייל זיי זענען געווען די ריינסטע אויפן מארקעט. מען זעט זיי היינט זיי זענען 96% זילבער בעת רוימישע און גריכישע דינרים און סלעים איז די זילבער פיל נידריקער. אלזא אברהם האט געגעבן ריין זילבער עובר לסוחר. מסתבר אז גוטע סוחרים מיטן אפוועגן די זילבער אין פראפארץ צום פאקטישן גרויס האבן געוואוסט דאס פאקטישן פראצענט ריין זילבער. דאס שטימט טאקע וישקול אברהם האט ער געוויזן עפרון דעם עובר לסוחר.

הערשי • 30סטן סעפטעמבער 2013

ענדליך צו דער מעשה פון ארכימעדיס מיט דער גאלדענער קרוין.

אבער ס'איז נישט מסתבר מ'האט געוואויגן זילבער אין מארק אין א וואגע. צו פעסטשטעלן ריין זילבער דארף מען האבן גאר א פונקטליכע וואג. די חילוקים זענען דקות'דיגע. נאר מ'קען זאגן פשוט'ער אז מ'האט דערקענט פון וועלכע כור די זילבער קומט און צי מען געטרויעט דער צורף אז זיין זילבער איז מזוכך שבעתיים. טאקע נישט געווען קיינע מטבעות, אבער עפעס סמנים איז אפשר יא געווען.

בן תמליון • 30סטן סעפטעמבער 2013

זייער מסתבר הערשי. אין פאקט אלטע זילבער שטיקער גערופן Hack Silver Ingots, וואס האט געדינט אלס א בעסערע סיסטעם ווי בארטער וואס פלעגט טוישן א פרה בחמור און א פיש פאר א האק, האט אויפשריפטן ווי מנה נצב וכדומה צו אנדייטן די וואג. קען זיין מען האט דערקענט די שריפט אדער דער צורף האט געלייגט א חתימה. אין פאקט דער עצם געדאנק פון מטבעות איז אזוי נולד געווארן ווען דער קעניג אליין האט געלייגט זיין חתימה אויפן שטיקל זילבער און גאלד און דאס האט אריינגעברענגט די מושג פון Fiduciary currency ד"ה דאס שטיקל האט באקומען א שוויית בלויז פאר זיין אויסזען אין וואס עס פרעזענטירט און נישט דירעקט אויפן קאנטענט און ווערט פון דעם מעטאל דערפון.

יאיר • 30סטן סעפטעמבער 2013

אזא שיינער שמועס פיל מיט היסטארישע ידיעות האט זיך אנטוויקלט אין זכות פון ונבנתה'ס חיבת הארץ. מ'זעט בחוש דעם כוח פון ארצינו הקדושה.

אנשי שם • צום יארצייט כ"ט שבט

דער קדושת יו"ט און די לויה אין אוהעל

שבת קודש, כ"ט שבט, איז די יארצייט פונעם קדושת יו"ט פון סיגעט. „השר_מקוצי" האט אויף היידפארק דערציילט א מעשה וואס ער האט געהערט פון א לויה אין אוהעל – און די חברים האבן אים גלייך פאררעכטן ווער, וואו און ווען.

פון **השר_מקוצי, יענקעלע11, וואלןסח און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות

היידפארק • כל העולם כולו • „מעשה מהגה"צ בעל קדושת יו"ט זצוק"ל בנוגע ביה"ח חדש" • 9טן יאנואר 2011
https://hydepark.sites.tab.bot/t/2865482.html#p-2865482

השר_מקוצי • 9טן יאנואר 2011

איך האב געהערט די מעשה פינעם קדושת יו"ט וואס עס איז פארגעקומען ביי דער לויה פון זיין טאטן הגה"צ מאוהל זצוק"ל עס איז מיר א חידוש אז מען האט נאך נישט ברייט באשריבן די מעשה, איך וועל עס אראפשרייבן בערך ווי אזוי איך געדענק עס, און אדרבה זאלן די היסטאריקער דא קומען און מיר אויסבעסערן אויב איך האב געמאכט א טעות, אדער אויב איך האב עפעס פארפעלט,

ווען דער קדושת יו"ט פאטער איז נפטר געווארן, האט קודם גענימען צוויי טעג ביז דער קדושת יו"ט איז אנגעקומען צו די לויה

דעמלאטס איז איז דער בית החיים געווען צוטיילט, די נעלאגן האבן געהאט בחזקה די אלטע בית החיים, און די ערליכע אידן האב זיך גע'ענפענט אן אייגענע בית החיים, ווען דער קדושת יו"ט איז אנגעקימען, שוין נאך צוויי טעג נישט לייגן קיין תפילין זייענדיג אן אונן, האט ער זיך געבעטן ביי די נעלאגן וואס זיי האבן געהאט די אלטע ביה"ח, אז זיי זאלן לאזן באגרבן זיין טאטן זצוק"ל אינאיינעם מיט זיינע עלטערן און זיידעס אינעם אלטן ביה"ח, זיי האבן אבער מיט זייער וויסטע שנאה בשו"א נישט געלאזט, האט ער זיך געבעטן ביי זיי אז ער האט שוין אפאר טעג נישט געלייגט קיין תפילין, און זיי אים לאזן באגראבן אינעם אלטן ביה"ח במקום אבותיו, זיי האבן אבער בשון אופן נישט געוואלט, בצר לו, זענענדיג אז דא וועט ער נישט קענען ליגעם במקום אביתיו, האט ער מוותר געען געווען אויף נאך א טאג תפילין לייגן און מען איז געפארן קיין סיגעט, לייגן דארט ביי די עלטערן, באטש אז און אוהל איז געווען אן ערליכע ביה"ח, דאך האט דער קדושת יו"ט פארשטאנען, אז ליגן במקום אביתיו, איז ווערט אויפצוהאלטן די קבורה מיט נאך א טאג, עס איז ווערט צו פארפאסן א טאג תפילין לייגן!, און עס איז ווערט צי ליגן ביי די נ-ע-ל-א-ג-ע-ן און ביה"ח, אבי אז מען ליגט מיט די עלטערן!!!!!

כך שמעתי, אויב איינער ווייסט די מעשה אנדערש, אויב איך האב געמאכט טעותים, קען מען עס פאררעכטן

אדרבה איך בין זיכער אז , וואלןסח, אדער יענקעלע11 אדער אנדערע וועלן וויסן מער פרטים

איך הער אז די מעשה איז אויך באשריבן און די תולדות

וואס זעט פון דער מעשה??

אז ליגן מיט די עלטערן איז ווערט אפילו צי ליגן מיט די נעלאגן!

עס איז ווערט אויפציהאלטן די קבורה מיט נאך א טאג!

עס איז מער ווערט ווי א קינדס תפילין לייגן!

ווי אנדערש האלטן מיר היינט!!!

וואלןסח • 9טן יאנואר 2011

יויוש האסטו דא געמאכט א קוגעל

פון דיין שרייבן קוקט אויס אז דו ווייסט ניטאמאל ווער דער קדושת יו"ט פאטער איז געווען

איך מיין אז די מעשה וואס דו רעדסט איז געווען ביים כתב סופר

קען עס איינער דא וועריפייען

יענקעלע11 • 9טן יאנואר 2011

דאס איז געווען ביי דער פטירה פון דעם קדושת יום טוב'ס ברודער הרה''ק רבי משה יוסף זי''ע, וואס איז נפטר געווארן אין בעקעש-טשאבע און מען האט עהם געברענגט קיין אוהעל עהם מטמין זיין עם אבותיו אינעם אוהל פון הייליגן ישמח משה זי''ע, אבער די בעלות אויפן בית החיים איז געווען ביד השטאטעס-קווא, און זיי האבן זיך אויסגענומען א תנאי אז זיי לאזן מען זאל עהם לייגן אין אוהל נאר אויב די טיילונג וועט נישט חל זיין אויפן בית החיים, ס'האט זיך דארט געטון,

טיל רבנים האבן געהאלטן אז מען זאל זיי נאכגעבן דעם תנאי און טייל רבנים האבן געשריגן אז מען טאר זיי בשום אופן דאס נאכגעבן, (דער קדושת יום טוב איז נאך נישט דארט געווען) ביז דער הייליגער ערוגת הבושם האט מכריע געווען און געזאגט אז מען טאר זיי דאס נישט נאכגעבן, נאר מען זאל תיכף מקדש זיין א נייעם בית החיים, און דארט לייגן רבי משה יוסף,

יענע נאכט האט דער קדושת יום טוב געחלום'ט אז דער טאטע דער הייליגער ייטב לב פרעגט עהם פארוואס מען ברענגט נישט רבי משה יוסף קיין סיגוט ליגן לעבן עהם, האט ער גענטפערט אז דארט אין אוהל איז שוין נישטא קיין פלאץ,
האט ער עהם גענטפערט אז ס'איז נאך דא איין פלאץ, ויקץ והנה חלום, האט ער געשיקט דעם עצי חיים קיקן אויב עס איז טאקע נאך דא איין פלאץ, און ער האט טאקע געטראפן אז איין פלאץ איז נאך דא, האט דער קדושת יום טוב געשיקט א טעלעגראם קיין אוהעל אז מען זאל עהם ברענגען קיין סיגוט, וכך הוה. דער קדושת יום טוב האט געזאגט אז ער האט דעמטאלטס נישט געלייגט קיין תפילין דריי טאג אלץ אונן, און טאקע מהאי טעמא האט מען אין אוהעל נישט געקלערט פון צו טראגן קיין סיגוט מחמת ריחוק מקום, אבער נאכן טעלעגראם פון קדושת יום טוב האט מען טאקע אזוי געטון, זעט אויס אז ושכבתי עם אבותי איז חשובער פון לייגן תפילין.

וואלנסח • 9טן יאנואר 2011

יא

אקוראט דאס איז די מעשה

איך האב געדענקט א מעשה פון ר' משה יוסף אז ס'איז געווען אויפגעהאלטן די קבורה און די זעלבע מיט די תפילין און די חלום, אבער איך האב נישט געדענקט די חלק פון די נעלאגן

השר_מקוצי • 9טן יאנואר 2011

ידעתי וגם ידעתי

כ'האב געהערט אז "עפעס" א מעשה איז געווען,

כהאב געוויסט אז עס קען נישט זיין מיטן ייטב לב, ווייל אויב יא, וואלט עס קינד און קייט געוויסט

כ'האב דאך אבער פארט געהערט אז עס איז געווען מיטן קדושת יו"ט ווער איז געזיצן שבעה,

דערפאר האב איך "דריי" מאל געשריבן אז מען זאל פארעכטן מיינע טעותים!!!

כ'האב פשוט געהאט חשק אז די מעשה זאל נתפרסם ווערן

Palin12 • 9טן יאנואר 2011

יענקלע נאך א טעות, דער חלום לידיעתי האט געהאט דער עצי חיים נישט דער קדושת יו"ט

יענקעלע11 • 9טן יאנואר 2011

איך גיי מיך נישט שפארן מיט דיין "לידיעתי", אבער דער ברך משה האט דאס אזוי דערציילט, אז דער קדושת יום טוב האט דאס געחלום'ט.

סקאטמאלען • 9טן יאנואר 2011

געטראפן אן אנדער ווערסיע אויף „אידישע וועלט“:

"ווען ר' משה יוסף איז נסתלק געווארן האט מען איהם לכתחלה געוואלט לייגן אין איהעל און די נייע ארטאדאקסישער ביה"ח, (אינעם אלטן ביה"ח ווי דער ישמח משה ליגט, איז נישט געווען קיין רעדע, ווייל דאס האט ליידער באלאנגט פאר די נעאלאגן) אבער די פארוואלטער וואס זענען געווען די מתנגדישע קהלה פון רב לעוו, האבן בשום א"א נישט געהאלטן צוטיילן א מקום מכובד לפי רצונו ורוחו הקדושת יו"ט, מ'זאל קענען אויפשטעלן אן אוהל וכדומה, און מ'האט זיך ארומגעקריגט מיט זיי קרוב צו 48 שעה, מ'פארציילט אז דער עצי חיים וואס איז דערמאלטס געווען א יונגער בחור, אדער א גאר יונגערמאן, האט געזאגט פארן טאטן אז ער האט געחלומט די נאכט ווי מ'פירט דעם איהעלער פעטער קיין סיגעט, האט מען אויפגעגעבן און מ'האט אריבערגעברענגט קיין סיגעט, ושם מנו"כ."

יענקעלע11 • 9טן יאנואר 2011

סארי, אזוי האט דער ברך משה דערציילט,

און כידוע איז ער געווען א מורא'דיגער דייקן אין מעשיות,

ס'איז געווען געדריקט אין קול התאחדותינו פרשת שמות.

הומאר

נארישע און מאדנע געזעצן

די תורה גיט אונז „משפטים“; די אומות האבן זיך אויך אויסגעטראכט געזעצן. אין „א שמייכל“ אין קאווע שטיבל האט מען זיי געזאמלט פון איבער דער וועלט – און „דעת תורה“ האט נאכגעקוקט צי זיי זענען אמת.

פון **ידען, געוואלדיג, I'm back און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות [פארקירצט]

קאווע שטיבל • א שמייכל • „נארישע און מאדנע געזעצן“ • 5טן מערץ 2012 – 7טן פעברואר 2016
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/77.html#p520

ידען • 5טן מערץ 2012

איך האב געלייענט וועגן פארשידענע קוריאזע און נארישע געזעצן און איך גלייב אז די חברים דא וועלן דערפון אויך האבן א פארגעניגן און זיך אונטערשמייכלען.

פילע פון די געזעצן זענען באשאפן געווארן ווען אין יענע תקופה איז געווען א נויט דערפאר.

איך וועל אנהייבן מיט אונזער שטאט ניו יארק און שפעטער העמער גיין צו אנדערע שטעט און לענדער.

אויב גלוסט אייך צו פלירטן מיט א צווייטן קען עס אפקאסטן א פיין פון $25. אין דעם אלטן געזעץ שטייט אויך קלאר א פארבאט פאר א מאנספערזאן אין סיי וועלכע גאס אין שטאט זיך אויסצודרייען און קוקן אויף א פרוי.

אויב כאפט מען אים עובר זיין אויף דעם געזעץ א צווייטע מאל, וועט ער געצווינגען זיין אנצוהאבן א פאר "פערד בלינדער" (*horse blinders) יעדעס מאל ער גייט ארויס אויף א שפאציר אין סיי וועלכן טייל פונעם שטאט...

*מען פלעגט דאס אנטון אויף די אויגן פונעם פערד אים צו האלטן גראד אויפן וועג, ער זאל זיך נישט פארקוקן...

I'm back • 28סטן אויגוסט 2013

עס זענען דא אסאך געזעצן אין די פאראייניגטע שטאטן וואס זענען זייער מאדנע, און איך וואונדער מיך ווער און פארוואס איז זיי איינגעפאלן איינצופירן דער געזעצן.

איך וועל אראפברענגען עטליכע, און דער וואס קען זאל צולייגן נאך.

אלאבאמא-

א מענטש האט בלויז 5 מינוט צו שטימען אין די וואלן.

קאליפארניע-

מערילענד-

אין באלטימאר איז אומלעגאל צו נעמען א לייב צו די מאוויס.

ניו יארק-

אין 'כרמל' טאר א מענטש נישט געזען ווערן מיט אן אנצוג און הויזן וואס מעטשט נישט.
אין 'גרין' טאר מען בשעת א קאנצערט נישט עסן קיין פינאטס, און מען טאר נישט וואקן אויף דעם סיידוואלק צוריקצווועגס.
אין 'אקעאן סיטי' איז אומלעגאל צו עסן אויפן גאס אדער טרונקען עפעס חוץ פון וואסער אין א דורכזיכטיגע פלעסטיק באטל.
אין סטעטן איילענד, מעג מען נאר באוואסערן די גראז אויב די שלויך איז אין דיין האנט.

אהייא -

אין 'יונגסטאון' טאר מען נישט אויסלויפן פון גאז.

אקלאהאמע-
עס איז אומלעגאל צו לאזן א שלאפעדיגע דאנקי אין דער וואנע נאך 7 אזייגער ביינאכט.

[פארקירצט]

געוואלדיג • 2טן פעברואר 2016

נאך אפאר מאדנע געזעצן

מען טאר נישט דורך גיין די גרעניץ פון מיניטאטע מיט א קאטשקע אויפן קאפ
אאוטש איך בין יעצט געווארן אפגעשטעלט ביים גרעניץ

אין איידעאו טאר מען נישט געבן פאר א באליבטע פרוי א טשאקלאד פעקל וואס וועגט מער פון 25 קילא
יעצט ביסטו סטאק מיט 25.001 קילא טשאקלאד, טו בעד

אין סעמאוע איז אומגעזעצליך צו פארגעסן די ווייב'ס געבורטס טאג
פארצייל נישט פאר דיין ווייב, זי באשטעלט שוין וויזא'ס אהין

אין נארט דעקאטא טאר מען נישט סערווירן ביר מיט בעיגלס צוזאמען
עס איז ווי פיצא אן פרענטש פרייס

ווען דו גייסט דורך די גאס אין קענעטיקוט, מאך זיכער צו גיין אויף די פיס און נישט אויף די הענט
אה? עס איז שוין נמאס צו גיין געהעריג, פארפאלן

אין אלאבאמא קען מען באקומען טויט שטראף פאר לייגן זאלץ אויף באן שינעס
וויפיל חכמה דארף מען צו צושטעלן די הארבקייט פון דער שטראף לויט די געפערליכע פארברעך?

אויב האסטו א גורילא אין דיין בעק סיט, דאן דרייוו נישט אין מעסעטשוסעס
און אוודאי רוף נישט קיין פאליס פאר הילף צו ארויס זען די גארילא

אין ווערמאנט טאר מען נישט פייפן אונטערן וואסער
איך פייף דיר אן, דרך אגב: וויאזוי פייפט מען אונטערן וואסער?

אין סן סאלבאדור איז די שטראף טויט פאר דרייוון א קאר ווען מען איז שיכור, די שטראף ווערט גלייך אויסגעפירט דורך א ספעציעלע טרענירטע פאליצייי איינהייט דורך שיסן
וויאזוי ווער איך א טייל פון דער איינהייט?

אין אילינוי טאר מען נישט כאפן פיש זיצנדיג אויף א דזשיראפעס האלז

או, איך וויל טרעפן דעם געזעץ געבער און איהם רייכן מיין האנט

אין נעברעסקא טאר מען נישט פארקויפן דאנאט לעכער
זייט די געזעץ איז דא אן איבערפלוס פון דאנאט לעכער פארקויפונגען אויפן שווארצן מארק

אין ספארנעקס, פראנקרייך טאר מען נישט שטארבן אן האבן א קבר אנגעגרייט
נישט גענוג אנגעזעצט צו שטארבן דארף מען נאך האבן געלט דאגות

אין פענסילווועניע איז אומגעזעצליך צו איינשלאפן אויף א פרידזש אינדרויסן פון הויז
ביטע זייט געווארנט

אזוי אויך דארף מען דארט טשעקן די פייערלעשער וואסער סינקס א שעה פארן נוצן
דו חכם, אויב ווייס איך א שעה פריער פונעם פייער וואלט איך דאס פארמיטן

[פארקירצט]

שמעון וואלף • 2טן פעברואר 2016

אין ספארנעקס, פראנקרייך טאר מען נישט שטארבן אן האבן א קבר אנגעגרייט
נישט גענוג אנגעזעצט צו שטארבן דארף מען נאך האבן געלט דאגות

און טאמער איז מען עובר אויפ'ן געזעץ באקומט מען טויט שטראף!

לית דין בר נש • 2טן פעברואר 2016

איך עפען אויף א כולל "להחיות בהן נפש" ווער עס האט א חולה בתוך ביתו קען אים שיקן צו מיין כולל אין פראנקרייך מיר גיבן זייער אכטונג אז קיינער זאל נישט קויפן א חלקה פאר דעם וואס איז א מעמבער אין כולל, און מיט דעם איז ער גאראנטירט נישט צו קענען שטארבן!

געוואלדיג • 2טן פעברואר 2016

נאך אפאר געזעצן להחיות נפש כל חי

אין אהאיא זאלט איר נישט וואגן צו אנ'שיכור'ן א פיש
פורים עסט מען נאר ניכטערע פיש

עס איז שטרענג פארבאטן אין פראבידנס ראוד איילענד צו
פארקויפן אויף א זונטאג פארן זעלבן מענטש ציין פוץ און א
ציין בערשטל
הפנים האבן זיי עפעס א מערכה מיטן זונטאג

אין אקלאהאמע קענט איר באקומען דזשעיל פאר מאכן פאני
פעיסעס פאר הונט
לכאורה זענען לאכעדיגע הונט עפעס מער שעדליך

עס איז נישט ערלויבט אין וואשינגטאן זיך צו מאכן ווי א
קינד פון רייכע עלטערן
די רעכט איז רעזערווירט בלויז פאר די טאפ 1%

אין מיאמי טאר מען נישט נאכמאכן בעלי חיים
סארא דעסקרימינאציע, זיי מעגן יא אונז נאכמאכן

א הונט וואס לויפט נאך א קאץ אין אינטערנעשנל פאלס
מיניסאטע ארויף אויף א טעלעפאן זויל, וועט זיין בעה"ב
ווערן באשטראפט
אין באשפער ווייסט וואס זיי האבן קעגן דעם

אין מילאן איטאליע ברויך מען כסדר שמייכלען חוץ ווען מען
איז מבקר חולה און ביי א לויה
מער זיי זיי נישט מקנא פאר זייער אייביגע שמייכל

[פארקירצט]

געוואלדיג • 3טן פעברואר 2016

און די רשימה איז נאך נישט פארטיג

ביי אונז אין ניו יארק איז אומלעגאל צו ווארפן א באל אויף
א צווייטן'ס קאפ פאר פאן
זעט אויס מען דארף א געהעריגע סיבה דערצו

אין טענענסי איז שטרענג פארבאטן צו דרייוון א קאר ווען
מען שלאפט
וועק מיר ביטע אויף אויב ברעך איך די געזעץ, א דאנק

מען טאר נישט הענגען אין שווייץ וועש צו הענגען אויף א
זונטאג
שוין געזאגט זיי האבן עפעס א מערכה מיטן זונטאג

אזוי אויך טאר מען נישט וואשן קיין קארס זונטאג
זיך אליין וואשן מעג מען יא?

אין וויקטאריע אסטראליע זאלט איר זיך נישט וואגן צו
טוישן אליינס א לייט באלב, נאר א לייסנסט עלעקטערישן
איז ערלויבט דאס צו טון
און ארויס טראגן די גארביטש וועט אויך א לייסנס גארביטש
קאלעקטער טון פאר מיר?

אין ענגלאנד טאר מען נישט אנכאפן א סעמאן פיש אונטער
פארדעכטיגטע אומשטענדן
"ספעציעלע אומשטענדן" האב איך שוין געהערט, אבער
פארדעכטיגטע? וואס מיינט דאס?

אין האנאלולו האוואי טאר מען נישט זינגען אויפן קול נאך
דער שקיעה
שונאי ישראל, האלטן נישט פון ר"ת

[פארקירצט]

געוואלדיג • 3טן פעברואר 2016

ועוד

אין וואטיקאן (יא עס איז אן עקסטערע מדינה) טאר מען זיך
נישט גט'ן
נו, אוודאי, מען קען זיך נישט גט'ן אויב מען האט נישט
חתונה

אין בורמא איז אילעגאל צו נוצן אינטערנעט
האב איך א טעות געהאט מיט ווילי?

אין מאלאזיע טאר מען נישט פארקויפן קיין געלע קליידער
אפשר ווייל געל איז דומה לשמש און מ ען וועט נאך צוקומען
צו ע"ז

אין ניגעריע טאר מען נישט טרינקען מינעראל וואסער
מינעראלן קענען נאך קלוגער מאכן די פאלק ה"י

אין טשיינע מוז מען געזעצליך גיין אפט באזוכן די עלטערן
אז מען מעג האבן נאר איין קינד דארף טאקע די רעגירונג זיך
זארגן פאר די עלטערע לייט

אין פראנקרייך זאל אייך אפילו נישט פארגלוסטן צו חתונה
האבן מיט א טויטן
וועם איז בייגעפאלן די גאר וויכטיגע געזעץ?

געוואלדיג • 5טן פעברואר 2016

לאמיר ממשיך זיין

אין ספיידס אינדיאנא טאר מען נישט אויפמאכן א קען דורך
שיסן אויף דעם, עס קען פארנעמען דריי חדשים טורמע
די געזעץ איז זיכער געמאכט געווארן צוליב קען אפענער
קאמפעני לאביאיסטן, ווען נישט וואלט יעדער זיכער
געשאסן אויף קענ'ס

אין פראבא יוטא מעג מען נישט ווארפן שניי באליס
אזא געזעץ, מן הסתם שנייט נישט דארט..

די געזעץ אין אקלאהאמא ערלויבט נישט צו ליינען קאמיקס
ביכער אינמיטן דרייוון
עמער מוזן טעקסטן

אין ווילבאר ווישינגטאן קען אייך קאסטן ארום 300$ אויב
רייט איר אויף א מיאוס'ע פערד
מיאוס אין וועמענס אויגן? נישט קלאר

צוואמנעמען שעלס אויפן ים ברעג אין ארקלאה איטאליע
קען אייך קאסטן א פעטע אפותיקי
אבי מען רעדט זיך אפ אויף די טיקעטס ביי אין אין ניו יארק

אין פראראַ איטאליע איז שטרעג פארבאטן פאר פרויען מיט
רשעות'דיגע אויסזען צו אריין גיין אין די ארטיגע קעז
פאבריקן
מחמת מורא אז עס וועט שאדן פאר די וועלט בארימטע קעז
וואס ווערט דארט פראדוצירט (עכט)

אין סאוט קאריאה איז יעדער פליציאנט מחויב צו באריכטן
פונקטליך וויפיל שוחד ער האט גענומען יענעם טאג
אזא געזעץ פאסט פאר אוקראינע

אין אסטראליע מוז יעדע טעקסי האבן אין טראנק א פעקל
היי
שריים פון ווען די חכמי כעלעם האבן געזוכט דעם
באהאלטענעם פערד פונעם באן

אין בריטיש קאלאמביע טאר מען נישט הרג'ענען א שניי
מענטש
ווער ווייסט ווייפל רציחות זענען פארמיטן געווארן א דאנק
די געזעץ

שמעקעדיג • 5טן פעברואר 2016
דאונט ווארי, כ'בין זיכער אז אויב מען שמירט אונטער
אביסל שוחד, דארף מען נישט באריכטן דעם פונקטליכן
ציפער..

טמיר • 5טן פעברואר 2016
די געזעצן זענען אייגענס, אדער נאר די פירושים? אויב
נישט, מנא לך הן?

געוואלדיג • 5טן פעברואר 2016
נאר די פירושים זענען אייגנס, די געזעצן נעם איך צוזאם פון
פארשידענע ערטער

דעת תורה • 5טן פעברואר 2016
פארשטייט זיך מ'זאל נעמען די געזעצן מיט א גרעין אוו
סאלט.

איך האב צ.ב.ש. נאכגעקוקט די געזעץ קעגן אינטערנעט אין
בורמא, און ס'איז נישט אמת. ס'איז הונדערט פראצענט
לעגאל צו ג'יין אונליין, כאטש אין פאקט האבן קוים צען
פראצענט עקסעס צו אינטערנעט.

פארשטייט זיך אז די אינטערנעט צענזור איז דארט זייער
שטרענג, און אנדערש ווי אנדערע צענזורירנדע לענדער
קענען זיי איינזעצן אין תפיסה פארן בלויזן חטא פון
אויסשפילן זייער פילטער.

גרויסע שינויים זענען בכלל אנטשטאנען אין בורמא אין
סעפ. 2011, וואס האט היפש געטוישט די גאנצע פאליטישע
סיסטעם. אבער אפילו בעפאר, איז דער אינטערנעט געווען
לעגאל.

געוואלדיג • 5טן פעברואר 2016
אוי געוואלד, איך האב מורא אז ער מיט זיין @דעת תורה און
כוחא דהתירא וועט נאך טרעפן אז עכט אין בריטיש
קאלאמביע מעג מען יא הרג'ענען א שניי מענטש

געוואלדיג • 7טן פעברואר 2016
אונז זענען אין שמייכל און על זה הדרך איז מיין הודעה
געווארן געשריבן, אבער אינ'אמת'ן אריין בין איך נישט בודק
די געזעצן צי עס איז 100% פונקט ווי עס ווערט אראפ
געלייגט אבער עס קומט פון געהעריגע און פארלעסליכע
סייטס, און דיין בדיקה וויזט טאקע אויף אז די געזעצן זענען
כמעט אזוי ווי עס ווערט געשריבן, ווי למשל אינטערנט איז
יא מותר דארט אבער גאר גאר געצומט און פאר ויסשפילן
די פילטער גייט מען אין דזשעיל, סא עס איז גאנץ פונקטליך,
והעיקר געב א שמייכל

היסטאריע

היינט מיט . . . יאר צוריק

וואס האט מען געשריבן אויף די פארומס אויף דעם זעלבן טאג, דעם 4טן פעבערואר, פאר דרייצן יאר? א ליד פונעם אות א' אין אן אדר א', און א פארטרעט פונעם סטוטשינער רבי.

13

יאר צוריק

2014

אדר א', סוג א', און יואלי א'

רויטע וואנצעס • קאווע שטיבל • א שמייכל • 4טן פעברואר 2014

די אות א' איז טאקע פון אויבן,
אבער מיט די קאפ גייט ער געבויגן,
חוצפה פאר'ן ערשטן אין די ריי,
ער פילט ווי דער טפל ס'טוט וויי,
אדר' א' איז ער גאר דער כפול,
צום גאנצן שמחה א קליינע טפל,
ווען די אתרוג א גרויסע פלעק,
אן איינצעלנע א' שטייט אויפן טעג,
אויך יואלי א' די חיה פון קלאס,
ניצט דעם טיטל ממש א שפאס,
די קאמפלעקס אזוי שטארק און טיף,
די גאנצע אות פארקרימט און שיף,
ווען מ'זאגט נאר "א" שוין "שמייכעל",
פארוואס לאכט מען וואו איז די שכל,
ב' איז מיין שונא מיין הבל ברודער,
ב'ראשית פון אנפאנג מאכט ער גערודער,
פורים האט ער אויך, אינגאנצן פרייליך,
מיר האט ער געלאזט מיט'ן ערשטן ר' מייליך,
שושנת נאר צווישן הערינג און מים אחרונים,
מיט גאז סעלצער גארגלט עס דער אלטער גרונם,
אוי ווען וועט שוין זיין ונהפוך הוא מיין שאנס,
פון ב'רוך מרדכי צו א'רור המן פארקערט די טאנץ.

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5822.html

13
יאר צוריק
2014

אדמו"ר מהר"א מסטוטשין

איש עברי • קאווע שטיבל • אנשי שם • 4טן פעברואר 2014

[פארקירצט] אזוי איבערגייענדיג די אשכולות פון אנשי שם האב איך געקלערט אז ס'איז צייט צו שרייבן אן אשכול אויך אויף דער קאלירפולער ליבליכער פערזענליכקייט פון האדמו"ר מסטוטשין רבי אליעזר יודקאווסקי שליט"א.

א דערפרישענדע חידוש אין דעם ספעקטרום פון רבנים און רבי'לעך אן אייגנארטיגע מענטש מיט אן אייגנארטיגע מהלך, מן הסתם נענטער צו דעם מהלך פון בעל שם טוב ווי רוב פון זיינע קלעגעס אין דעם רבי ביזנעס, א געוואלדיגע אוהב את הבריות ומקרבן לאביהן שבשמים, קודם לאמיר זען זיין יחוס און זיין פערזענליכקייט און דערנאך זיין דרך העבודה

ער איז א בן יחיד צו זיין מאמע וואס איז געווען די טאכטער פון דעם סטיטשינער רבי רבי יודעלע פון בארא פארק, זיין טאטע איז געווען א ליטווישע מאדערנע איד, און דעריבער איז סטוטשין געשטאנען א תקופה אן א רבי ביז ער האט איבערגענומען די לייצעס

זיין ערשיינונט איז זייער נישט טיפיקעל ווי א רבי ער האט נישט קיין לענגלעכיגע נאז מיט א פאטריאכאלישע בארד, ער איז א פעשליכע רוטע יונגערמאן, מיט ראמלאזע ברילן, ער דרייט זיך מיט א סמארט פאון, דרייווט א קילע קאר, און פירט זיך כאיש בין אנשים. זיין הופעה חיצונית זעט אויס זייער בעלבתיש, וועז מען זעט אים די ערשטע מינוט וואלט מען אים ענדערש קאטאגאריזירט אלס טרעוול עידשענט ווי אלס א רבי אדער דאס גלייכן.

עס איז אמת אז ער איז זיין אויפפירונג בכלל נישט וואס מיר זענען געוואוינט ביי די געוועגליכע רבי'ס און רעבעלעך, אבער פון דער אנדער זייט שטורעמט ער מיט געפילן ער לאכט וויינט און קושט אגאנצן טאג, ער איז כסדר אין א רוח סערה פון אהבת ישראל און מחזיר זיין בתשובה נשמות תועות, ער פארט ארום אין דער וועלט זוכן נשמות, און מיט זיין צוגענגליכע סטייל טוט ער אויף גדולות ונצורות, עס איז אינטערעסאנט צו זען ווי ער טרעפט א מגולח און ער געט אים א חיבוק דוב און א נאסע קוש און נעמט זיך וויינען ווי א בעיבי.

אבער עס איז א טעות צו אים אנקוקן ווי אזא סארט וואס קעיטערט נאר נידחים און פארלוירענע נשמות, אין פאקט האט ער איבערגענומען אסאך חסידים פון זיין זיידע, דארונטער חסידישע גאליציאנע אידן וואס האלטן פון אים גדולות, זיי קוקן אן זיין אייגנארטיגע געפירעכץ אלס דירעקטע המשך צו דעם דרך פון ראפשיץ וואס ספלאקערט א פייער אין הארץ און בחיצוניות פירט מען א הנהגה וואס קען מעורר זיין קשיות. [אגב רבי אליעזרל האט מיר אויך געזאגט אין א שמועס אויף זיך אליין אז ער איז כולו ראפשיץ]

עס ליגט אויך אן אמת אין דעם, ווער עס קען די שלשלת ראפשיץ-ראזוואדוב סטיטשין ווייסט אז דער דרך איז מלא אהבה געגועים ורגש און דאס פארקערפערט רבי אליעזר'ל אין זיך במלוא מובן המלה, ער איז כסדר צושטורעמט און כאפט אהבה אטאקעס, ער קומט צו א חתונה איז ער צורידערט ווי א וואנזיניגער ער טאנצט און וויינט און קושט מיט א רוח סערה אז מען קען נישט בלייבן גלייכגילטיג.

ער האט משלב געווען זייער קונצליך ראפשיץ מיט קארליבאך, ער איז א שטארקע קארליבאך אנהענגער [זיינע פרומע חסידים זאגן ווייטער אז סאיז נאר א סטראטעגיע צו כאפן פארלוירענע נשמות] ער מאכט יעדע סוכות א קומזיץ נוסח קארליבאך וואס ציט אסאך מענטשן פון דער גאס.

[פארקירצט]

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5825.html

לוח

יארצייטן פון דער וואך

כ"ז שבט – ג' אדר א'. די נעמען זענען צונויפגעקליבן פון דער גרויסער „רשימה של קברי צדיקים ברחבי רוסיה ואירופה", וואס „כורמיזא" האט ארויפגעלייגט אויף היידפארק אין דעצעמבער 2004; ביי יעדן שטייט די שטאט וואו ער ליגט. די רשימה שרייבט סתם „אדר"; היי־יאר, א שנה מעוברת, פאלן די טעג פון דער וואך אין אדר ראשון. פאר כ"ח שבט און ל' שבט ברענגט די רשימה נישט קיין נעמען.

פון **כורמיזא**

היידפארק • חדשות אנ"ש אין בילדער • „רשימה של קברי צדיקים ברחבי רוסיה ואירופה" • 15טן דעצעמבער 2004
https://hydepark.sites.tab.bot/t/1219240.html#p426950

דאנערשטאג, כ"ז שבט • 4טן פעברואר

- רבי עמנואל מפשעדבורז, בן רבי ישעי' מפשעדבורז, חתן ר' ישראל בן החווה – תרכ"ד · ציון: ווארשא

שבת קודש, כ"ט שבט • 6טן פעברואר

- רבי חנני' יו"ט ליפא טייטלבוים הקדושת יו"ט מסיגעט, בן רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים הייטב לב – תרס"ד · ציון: סיגעט
- רבי חיים ארי' כהנא דומ"ץ סיגעט, מח"ס דברי גאונים, בן רבי יחיאל צבי – תרע"ז · ציון: סיגעט
- רבי אליעזר פלטיאל שארפזין, בן רבי אברהם יהושע העשיל אב"ד שענא – תר"ע · ציון: סערצין

מאנטאג, א' דראש חודש אדר א' • 8טן פעברואר

- רבי ברוך הלברשטאם אב"ד גארליטץ, בן הדברי חיים – תרס"ו · ציון: גארליץ
- רבי שבתי הכהן בעל הש"ך על שו"ע, בן רבי מאיר כ"ץ – תכ"ז · ציון: העלישוי
- רבי ליבוש לופטביער, אבי רבי אברהם – תרע"ט · ציון: ווארשא
- רבי יצחק מאיר מזינקוב, בן רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא – תרט"ו · ציון: זינקוב

דינסטאג, ב' אדר א' • 9טן פעברואר

- רבי יוסף מרדכי כהנא דומ"ץ סיגעט, בן רבי יהודה הכהן – תקצ"ד · ציון: סיגעט
- רבי יעקב יחזקיה גרינוואלד אב"ד פאפא, מח"ס ויגד יעקב ועוד, בן רבי משה בעל הערוגת הבושם – ת"ש · ציון: פאפא

מיטוואך, ג' אדר א' • 10טן פעברואר

- רבי בנימין, בן רבי מנחם מענדל מקאצק – תרכ"ו · ציון: קאצק

קורץ און שארף

פערל פון די ארכיוון

משה רבינו און „לא תבשל גדי“, א נאמען פונעם חומש פאר א מיידעלע, און א סגולה קעגן הינט פון פרשת משפטים.

„לא תבשל גדי בחלב אמו“ — א שמועס

קאווע טרינקער:

זאג פאר די אידישע קינדער "לא תבשל גדי בחלב אמו"
משה: וואס??
באשעפער: קאך נישט א ציגעלע אין זיין מאמע'ס מילך.
משה: דו מיינסט צו זאגן מיר זאלן נישט עסן מילכיג און פליישיג צוזאמען.

באשעפער: משה, איך האב געזאגט, קאך נישט א ציגעלע אין זיין מאמע'ס מילך!
משה: דו מיינסט צו זאגן אז מיר זאלןווארטן זעקס שעה צווישן עסן מילכיג און פליישיג?
באשעפער: משה! קאך נישט א ציגעלע אין זיין מאמע'ס מילך!!
משה: דו מיינסט צו זאגן אז מיר זאלן האבן באזונדערע כלים פאר מילכיג און פליישיג?
באשעפער: משה! טו וואס דו ווילסט!!

קאווע שטיבל • „פעיסבוק סטאטוס“ • 14טן נאוועמבער 2012
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/2291.html#p61580

א נאמען פונעם חומש

אישתישבי:

איינער איז אמאל געקומען צו זיין רבי פרשת משפטים, מיט א מזל טוב, עס איז אים געבוירן א מיידעלע, און דער רבי זאל אים געבן א נאמען פאר זיין מיידעלע.

דער רב נעמט א חומש הייבט אן זוכן א נאמען, נישטא גארנישט, א עבד א אמה, ביז ער טרעפט דער פסוק מכשפה לא תחיה, זאגט דער רבי, האסטו א נאמען פאר דיין טאכטער, רוף איר מכשפה!!!

דער איד זאגט פאר דעם רבי, דעם נאמען קען איך נישט געבן!! פארוואס פרעגן דער רבי? ווייל מיין שוויגער האט שוין דער נאמען!!!

קאווע שטיבל • „זמני פורים ממשמשין ובאים - ווערטלעך“ • 10טן פעברואר 2018
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/12121.html#p395255

„לכלב תשליכון אותו“ — און די מורא פאר הינט

מישו מאוד מעניין:

א מחלה ביי רוב חרידישע אידן אז מען האט מורא פון הונטן און איך בין אויך פון די וואס האבן מורא
אבער עס איז נישט קיין תכלי'ס מען גייט אויפן גאס מען זעט א מאמע מיט 2 קליינע קינדער גיין שיין רויאיג ווען פלוצלינג קומט
א קליינע הונט און די 2 קינדער הייבן זיך אן צו ווארפן פאר שרעק און די מאמע נאך מער:
אזוי ווי איך האב פריער דארמאנט בין איך אויך פון דער.
וואס קען מען טון נישט מורא האבן פון קיין הונט

פליקער:

מען שעפשעט די ווערטער לכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, און אלעס איז זיך מסדר, און נאך דעם ערשטן מאל מען זעט בחוש אז עס העלפט, באשליסט מען ארויסצינעמען אן עד אינעם דבר יום, און מען איז עס מפארצעם.

נ''ב די סגילה העלפט קעגן זיי ווער עס בילט.

שמעקעדיג:

די וואך האט מען געליינט אין דער פרשה, לכלב תשליכון אותו, האב איך זיך דערמאנט פון דעם אשכול, ווי רש"י זאגט אז דאס איז זייער שכר צוליב "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", זעט אויס אז אין מצרים האבן שוין די אידן מורא געהאט פון די הונט.

קאווע שטיבל • „הונטן!!!“ • 20סטן–25סטן פעברואר 2017
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/11326.html#p363317

קאלום

די תגובה פון דער וואך

„משפטים“ הייסט אויך דין תורה. „ליטוואק פון בודאפעסט“ האט אין קאווע שטיבל אנגעהויבן אן אשכול „דין תורה און ב"ד, עצות מיט ערפארונגן“ – מיט די עצות ווי אזוי צו קלייבן א טוען:

”

יעדער מענטש אין זיין דין תורה האלט זיך הונדרעט פערצענט גערעכט, און עס איז אים קלאר אז די אנדערע צד ווייסט דאס, און יענער וויל סתם באגנבנ'ן. ער דארף נאר רעדן מיט ב"ד, און זיי וועלן שוין כאפן. נאר וויבאלד דער יעניגע איז אזא גענגסטער, דארף ער אן עצה דערמיט. פאר דעם דינגט מען אפ אפט טוענים גענגסטערס, וואס גענגסטער מול גענגסטער וועט אויספירן לויט דעם הייליגן כלל פון כל דאלים גבר.

און דעריבער, ווען מ'דינגט א טוען, זוכט מען דוקא איינער וואס גלויבט יעדעס ווארט דיינער, און ער זאגט נאכאמאל און נאכאמאל וואס פארא באנדיט יענער איז.

למעשה, דארף מען האלטן אין קאפ אז די גאנצע זאך איז א טעות מעיקרא. דער יעניגע איז גענצליך איבערצייגט אז ער איז הונדרעט פערצענט גערעכט. ער איז פונקט ווי דיר, און בי"ד גייט הערן ביידע צדדים. זיי גערעכטן אויף דעם, און גרייט צו דיין קעיס ווי מ'רעדט צו א סקעפטישע מענטש, וואס גלויבט דיר נישט.

טאמער דו טרעפסט זיך מיט א טוען, און ער גלויבט דיר ביים ערשטן מינוט און ער זאגט דיר נאכאנאנד ווי דו גייסט געווינען, ווער פטור פון אים אמשנעלסטן. ער העלפט דיר נישט, ער גרייט זיך נישט צו מיט די פרטי המעשה, און צום סוף וועסטו זיין נישט צופרידן פון אים

[פארקירצט]

כלל א', טאמער איז ער א באקאנטע גענגסטער, קענסטו אים שוין אויך נישט טראסטן. כלל ב', טאמער ער וויל נישט אויסהערן און רואיגעהייט דורכטון די פרטים פון דער קעיס, איז עס א סימן אז ער וויל נישט געווינען מיט דער קעיס זעלבסט, נאר מיט שטיק און דריידליך.

כלל ג׳, טאמער ער האלט אין איין זאגן ווי גערעכט דו ביסט, זאלסטו וויסן, אדער ווייסט ער נישט וויאזוי בית דין ארבעט, אדער איז ער א גענגסטער.
כלל ד׳, ער מוז אייביג פרעגן די שווערע שאלות, כאילו יעדער זאך וואס דו זאגסט איז ליגענט. נאר אזוי קען ער ברענגן דיין צד לאורה.

פאר עפעס א סבה, מיינט מען אז די באקאנטע טוענים זענען בעסער ווי א צווייטע, און אז מ׳זעט די קעגענער מיט א טוען הידוע לשמצה, מיינט מען אז מ׳מוז שוין אויך נעמען אזוינס. לא מיניה ולא מקצתיה, זאל יענער נעמען זיין דזשוליק, און דו נעם אן איידעלע יונגערמאן. וועסט נישט דערלייגן.

ליטוואק פון בודאפעסט • קאווע שטיבל • 1טן פעברואר 2019

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/12924.html

מקורות

פון וואו די שטיקער קומען

אלע שטיקער אין דעם נומער זענען גענומען פון די ארכיוון אויף archiv.sites.tab.bot. ביי יעדן שטיק: דער ארכיוו, דער פארום, דער אשכול, דער ניק פונעם שרייבער, דער דאטום, און דער לינק.

לכבוד שבת קודש	„פונעם אייביגן קוואל: משפטים“ · **מ. אלקין** הײדפארק · האלט דא טראכט מען · אשכול „פרשת משפטים“ · 25סטן פעברואר 2009 https://hydepark.sites.tab.bot/t/2584919.html
שמועסן אויף דער סדרה	„„אין לשור ריע“ – האט אן אקס א חבר?“ · **קרעמער, חייםושלום, פורימדיג און אנדערע** הײדפארק · היימישע קרעטשמע · אשכול „== פרשת משפטים ==“ · 23סטן פעברואר 2006 – 24סטן פעברואר 2006 https://hydepark.sites.tab.bot/t/1817600.html#p-1817600
הלכה־שמועס	„ריבית, קנסות און היתר עיסקא“ · **ליטוואק פון בודאפעסט, berlbalaguleh, גר ותושב און אנדערע** קאווע שטיבל · תורה און מחשבה · אשכול „ריבית - היתר עיסקא“ · 24סטן דעצעמבער 2015 – 1טן מיי 2018 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/9943.html#p314297
תורה און וויסנשאפט	„מטבעות עתיקות – פון דער פרוטה ביזן שקל“ · **ונבנתה העיר, דעת תורה, לעיקוואד און אנדערע** קאווע שטיבל · תורה און מחשבה · אשכול „מטבעות עתיקות במשנת חז"ל“ · 25סטן סעפטעמבער 2013 – 30סטן סעפטעמבער 2013 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/4822.html#p151914
אנשי שם • צום יארצייט כ"ט שבט	„דער קדושת יו"ט און די לויה אין אוהעל“ · **השר_מקוצי, יענקעלע11, וואלזסח און אנדערע** הײדפארק · כל העולם כולו · אשכול „מעשה מהגה"צ בעל קדושת יו"ט זצוק"ל בנוגע ביה"ח חדש“ · 9טן יאנואר 2011 https://hydepark.sites.tab.bot/t/2865482.html#p-2865482
הומאר	„נארישע און מאדנע געזעצן“ · **ידען, געוואלדיג, I'm back און אנדערע** קאווע שטיבל · א שמייכל · אשכול „נארישע און מאדנע געזעצן“ · 5טן מערץ 2012 – 7טן פעברואר 2016 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/77.html#p520
היינט מיט 13 יאר צוריק	„אדר א', סוג א', און יואלי א'“ · **רויטע וואנצעס** · קאווע שטיבל · א שמייכל · 4טן פעברואר 2014 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5822.html
היינט מיט 13 יאר צוריק	„אדמו"ר מהר"א מסטוטשין“ · **איש עברי** · קאווע שטיבל · אנשי שם · 4טן פעברואר 2014 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5825.html
יארצייטן פון דער וואך	**כורמיזא** · הײדפארק · חדשות אנ"ש אין בילדער · „רשימה של קברי צדיקים ברחבי רוסיה ואירופה“ · 15טן דעצעמבער 2004 https://hydepark.sites.tab.bot/t/1219240.html#p426950
פערל פון די ארכיוון	„„לא תבשל גדי בחלב אמו“ – א שמועס“ · **קאווע טרינקער** · קאווע שטיבל · „פעיסבוק סטאטוס“ · 14טן נאוועמבער 2012 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/2291.html#p61580
פערל פון די ארכיוון	„א נאמען פונעם חומש“ · **אישתישבי** · קאווע שטיבל · „זמני פורים ממשמשין ובאים - ווערטלעך“ · 10טן פעברואר 2018 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/12121.html#p395255
פערל פון די ארכיוון	„„לכלב תשליכון אותו“ – און די מורא פאר הינט“ · **מישו מאוד מעניין / פליקער / שמעקעדיג** · קאווע שטיבל · „הונטן!!!“ · 20סטן–25סטן פעברואר 2017 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/11326.html#p363317
די תגובה פון דער וואך	**ליטוואק פון בודאפעסט** · קאווע שטיבל · 1טן פעברואר 2019 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/12924.html

אין דעם קומענדיגן נומער: מאנטאג, דעם 8טן פעברואר – נומער 32; דאנערשטאג, דעם 11טן פעברואר – נומער 33, אויף פרשת תרומה.

„ארכיוו“ • אויסגעקליבן און מגיה געווען פון די אידישע פארומס און בלאגס • די ווערטער געהערן צו זייערע שרייבער.